

Megjelenik a Társalkodóval minden héten kétszer t. i. vasárnap és csütörtökön. Előfizetheti helyben a szerkesztő's kiadó tulajdonosnál uri utca 453. dik szám alatti Trattner-Károlyi ház első emeletében, egyebütt pedig minden királyi posta-hivatalnál. Az ausztriai birodalomba vagy külföldi tartományokba kívántató példányok iránt csupán a bécsi cs. főpostahivatal utján történhetik a megrendelés. Az Értesítőben mindenféle hirdetésny fölvetetik's pontosan és jutányosan közöltetik.

FOGLALAT. Magyar- és Erdélyország. (Kinevezések; látogatás Keresztury Józsefnél; a pesti kir. ipartanoda meg az idén megnyitattik; Vas és Zágráb megyék közgyűlései; erdélyi ügyek; a kir. orvoskar 1846. július 25. és 26-án tartott ülései; a nemz. színház titoknoki értesítése; budapesti napló.)

Amerika. (Ujyorkban önkéntes ezredek; veracruzai és laplati tudósítások; Bolíviában új ezüstyánya felfedeztetése.)

Spanyolország. (Izabella királynő és Luiza kir. hűnő házassági ünnepélyek állítólagos határnapja.)

Anglia. (Érdekes ünnepély a Times bizottsága részire; O'Connell a legutóbbi dublini repealgyűlésben.)

Franciaország. (A kamraülések elhalasztása; Guizot a képviselőt és választástól.)

Dánia. (Hírek különféle mozgalmakról; elegy.)

Értesítő; dinavizálás.

Magyar- és Erdélyország.

Ő. cs. s. ap. kir. Főlsőférfi évi sept. 6-káról kelt legfelsőbb határozata szerint C h r e s t e l s Pál Brassó városa alkalmatosság szalagon függő kisebb arany polgári érdempénz-el díszesíteni; G r i s i k Ferenc, budaí. kamrai számvevő tiszti számvevőszéki tanácsossá kineveztetését; végre tordai W i r k n e r Lajos magy. kir. udv. kancelláriai tanácsnok a belga király ő felségétől neki megküldött belga Leopold-vitézi rend keresztje elfogadását's viselhetését kegy. megengedni méltóztatott.

A n m l u magy. kir. udv. kinstár a rahói kir. erdősziám-tartó-hivatalnál megürrült szárnokságra J a n o v i c s László rónaszéki kir. erdősziám; a kebelbeli kiadóhivatalban W i t h a l m Agostonnak kiadói segédde előléptetése által megürrült irnokságra M a y e r Ferenc eddigi járulnokot; az így megürrült járulnokságra F r ö h l i c h Agoston gyakornokot; a gácsi k. sóhivatalnál megürrült sótárnokságra B e y w i n k l e r József ottani ellenörködő sómázsamestert; B u d a y Károly n. váradi k. sómázsamestert ugyanezen sóhivatalnál ellenörködő mázsamesterré; végre a nagykanizsai k. sóhivatalnál ellenörködő mázsamesteri állomásra M i r e c z k y Sebestyén szegedi sóhivatali irnokot alkalmazá.

Látogatás Keresztury József urnánál.

A czim is gyanítatlja, hogy némi történeteket vagyok elmondandó, mielőtt a tárgyhöz látnék, mely miatt tulajdonképen jelen soraimmal a közönség elébe tolokodom.

1843. mart. 22-ke volt, midőn b. E. J. 's utána mindjárt K. L. től a pestmegyei utasító gyűlésben hallám először, hogy utasítás nem kell, hogy úgy kell haladnunk, miszerint utasítási jogunktól megszabaduljunk. Régi dolog az utasítások elleni zúgolódás, a 17-dik századból is vannak rá írott példánk. Ámde hogy szabad elvü férfiakról, kiket a népszabadság bajnokaiul tisztelünk, hogy épen azon hazafitól kelle illyesmit hallani, ki ugyan e' teremben még 1840. jun. 9-ken tartott megköszönő beszédében őszinte kegyelettel úgy nyilatkozék, miszerint ő „tulbecsülhetlen helyhatósági rendszerünket csak alapjában ohajtaná tágitottnak, de Európa bármely institútójaért fel nem cserélné,“ az valóban váratlan, igen meglepő's nagy benyomású jelenet volt, legalább rám nézve. Vannak ugyan, kik az utánzásra vajmi méltó Kőlesey Ferenc követi pályájától leléptében keresik az utasítások elleni kikelések kezdetét a' szabadelvűek részéről; azonban Kőlesey nem utasítás miatt, hanem az egyszer adott's elfogadott utasításnak rögtön ellenkezővé változta miatt lépett le. Elég az hozzá: a' magyar politikai égen sűrűn mutatkoztak tünemények, fennen ragyogtatók, hogy tán semmi iránt sem olly különbözők a' nézetek, mint a' szabadság iránt, melyet kiki másképp értelmez's majd mindenki másban keres; hogy nálunk még sok eszmének igen sok főben kell kitisztulni, míg a' kellő reform hajnalcsillaga felszállhatna; hogy nálunk fájdalom! semmi sem ismérteket úgy el, mint maga jogaink sarkköve, az utasítási jog, megyei rendszerünk ezen életére's a' nemzeti közakarat nyilatkozásának kipótolhatatlan biztos létege; tünemények, melyek még magamforma emberrel is feledtetni képesek, hogy őt sorsa mindennapig ősvényén fáradozni rendelte's az ország dolgát nem reá bízták.

Vellünk születtett szabadságvágyból serked azon magasztos törekvés, mely gondolatinkat őstüngerűleg az emberi szellem legfőbb potenciájára, a' szabadság társadalmi gépezetéről elmélkedésre ragadja. Azért természetes, hogy, kik szeretjük a' szabadságot, komolyabb gondolkodásunk tárgya, főleg napjainkban, nem ritkán szokott lenni az alkotványok elmélete. — Bocsánat! de a' körülmények olyanok, hogy részemről akarva nem akarva kénytelenek érzem magamat itt saját elmélkedésem csekély eredvényéről néhány szót ejteni.

A' képviselői rendszer elveivel megbarátkozni soha nem tudván, a' fenirt évi mart. 22-ke után e' lapok hasábjain néhány szót ejtettem a' mindig sűrűbben pengetett képviselő ellen. És a' Pesti Hírlap akkori lelkes szerkesztője, mint a' szabadság hű sáfárja hő szeretettel viseltetvén a'

tárgy iránt, kijelenté lapjában, hogy ő a' képviselő mellett bárkivel örömet vitára kél, csak a' vita mellő legyen a' tárgyhöz. A' jó akarat nem hiányzik; azonban minél többet gondolkodom a' tárgyról, annál inkább láttam, hogy róla még folyvást és folyvást többet kell gondolkodnom's olvasgatnom, kivált ha nemcsak a' rosszat akarnám megmutatni, hanem a' jót vagy legalább a' jobbat is előadni. Azonban a' beállott országgyűlésen az alsó tábla többsége képviselői irányban indulván meg, és a' megyék's az alsó tábla, meg az alsó és felső tábla közti viszonyokról zavaros's legkevésbbé sem meg nyugtató nézetek's állítások sűrűn hallatván; czélszerűnek láttam saját alkotványunk kebeléből szedett eszméim egy röpiratba összefoglalni.

Ezen meglehetősen terjedelmű röpirat azonban az országgyűlésre nézve egészen elkésett. Egy év tünt el's a' m. akademiának épen alkalmas jutalomtétele fenlevén, ugyanazon elveket „a' s z a b a d s á g é s t á r s a d a l m i r e n d e l m é l e t e i r ő l“ irt philosophiai pályamunkámban újra fejtegetém, mely ámbár már tavaly jutalmazott munka, ez időig sem kerülhetett még sajtó alá.

Ezen előzvényből látni való, miszerint Keresztury József urnak e' lapok hasábjain nagy tetszéssel fogadott fel lépte rám nézve igen érdekes, némileg szomorító és szerföltött örvedetes volt. Szomorító: mennyiben lehetetlen az embernek örömmel nézni, mikép mig két izbeli munkája is évek óta homályban hever, addig elveinek nagy részét más megelölzőleg hordja fel a' napvilágra; szerföltött örvedetes: mert az ember mindenben, de főleg a' politikai discussio küzdhomokán, hol egyesnek véleménye mitsem ér, örömet lát daliásan fölfegyverzett bajtárust magához közelíteni. Néhány év előtt még olly politikai temperatura borítá a' magyar világot, mely csak exotikus növények ápolására látszék alkalmasnak lenni; mely még helyhatósági rendszerünk legbuzgóbb gyámola's magasatálója is, némi ideiglenes eredeti elveknek mintegy átmenetül javasla's mellett, haladási pályánk czélköveül a' képviselői rendszert állítá fel. Részemről legalább hajló valék hinni, hogy igen kevesen vagyunk, kik a' magyar szabadságot saját azon alkotvány gyökeréből ohajtanók felsarjadva látni, melyben isten bennünket élni rendelt. És midőn még erre a' liberális párt kedvelt organuma is, állítása szerint a' múlt országgyűlés utmutatása a' centralisatio zászlaját tűzte ki: ez után látom Keresztury urat magyarán talpra esett czikkeivel, a' centralisatio fonakságát mutogatva's a' valódi népszabadság elveit fejtegetve, sikra lépni, valóban legmeglepőbb örömmel szolgált. Midőn pedig minap utam épen Keresztury ur lakhelyén vitt keresztülőt személyesen üdvözlendő szerencsésnek vélem magamat, hogy kicsinyben utánzandjuk a' természetűdősokat, kik épen akkor, személyes isméréked's kölcsönös értekezés végett, Kassára gyülekezének. De aug. 5-ken Nyitra nem találhatván őt fel, ha a' t. szerkesztő ur megengedi, most e' lapok hasábjain, czikkeinél teendem meg rövid látogatásomat.

Bár mindketten egy politikai hitet vallunk, elveink előadásában mégis eltérhetünk egymástól. Nem is szándokom bírálatot írni, hanem azt tartom, a' végett, hogy a' megye és centralisatio iránt tisztába jöjjünk, nem teendek közönyös munkát, ha ki fogok jelezni némely pontokat, mikben dolgozatunk főleg különböznek. Ugy látszik, K. ur nem annyira tisztán's külön az egyes alkotványtani elveket, mint inkább az életadta elveket's intézeteket fogja fel és taglalja; azután pedig némiket igen apodictice állit, miket bizvást kétségbe lehetne hozni. De lássuk egyenként.

Mi értekezésének első részét, a' centralisatio fejtegetését illeti, az kétségkívül olly jeles dolgozat, millyet irodalmunk még nem mutatott fel. Higgadt's önálló gondolkodást tanusit, és soknak gyönyörű felvilágosításul szolgálhat az. Igaz, a' centralisatio minden árnyoldalait nem mutatja fel. A' ki próbálta fessegetni, az bizony tapasztalta, hogy a' képviselői rendszer árnyoldalainak részletes esztelzésére könyveket kellene összeírni; hogy az olly fásztó munka, mint mérnöknek a' legszabálytalannabb test izenkinti felmérése. Azonban tisztelt értekezők munkáját nagyon könnyíté azon értelmezés által, melyet a' centralisatiónak's az alkotványnak adott. Maga is megvallja, hogy a' centralisatio is alkotványos, viszonylól az orosz és török centralisatióhoz: és így az alkotvány nem mindig az, hogy a' stathatalom a' nemzetnél legyen okvellenül. Sőt inkább a' társadalmi rend elmélete épen azon elveket tartalmazza, melyek szerint a' stathatalom egyes szálainak elosztva's elrendezve kell lenniök, miszerint a' szabadság biztosítás-

sék. Véleményem szerint az alkotvány fogalma nagyon viszonylagos's nem egyéb, mint azon szerkezet, melyet magának egy nemzet szabadsága biztosítására's gyakorlására felállit. És a' mely nemzet olly alkotvánnyal ékeskedik, mellynek erejénél fogva „a' törvény mindig a' nemzetakaratra' szükségképeni megtestesülése,“ az csak az igazán szabad nemzet. — És ha a' „centralisatio minden stathatalomnak egy physikai vagy erkölcsi személyben való egyesülését jelenti és föltételezi,“ kérdeném: centralisatio é akkor a' francia centralisatio, hol a' stathatalmak elméletileg nemcsak a' képviselő kamra, hanem a' pairek's a' király birtokában is vannak? és vajjon Magyarország alkotványos, és nem centralisált ország vala é, midőn a' nemzet a' Rákoson egy erkölcsi személyt képezett? Azért kérdenem ezt, miszerint kitűnjék, hogy a' centralisatiót is legbiztosabban fejtegethetjük, ha az országgló hatalom ágazatit egyenként vesszük. —

Azonban a' képviselő-választás azon amulet, mely az egésznek más színt kölcsönöz. Ennek tulajdonitják azon varázserőt, mely által a' megválasztott képviselőül állítólag viszsasugárzik a' választó tömeg minden véleménye's akarata; e' miatt nyugszik meg a' nép képviselőinek gyámságában.

Szabadjon most kiemelnem a' dolgozat közti főkülönbséget ezen részre nézve. Ugy látszik, t. ügytársamnak nem kell a' képviselő a' centralisatio miatt; nekem nem kell a' centralisatio a' képviselő miatt. Ő a' centralisatiót egészen kizárja az alkotványból: én a' képviselőt egészen elutasítom a' törvényhozás mezejéről; ő a' képviselőt némileg elfogadja a' törvényhozásra nézve, és erről lejjebb bővebben: én a' centralisatiót bizonyos értelemben szükségesnek tartom az alkotványban, és erről itt kell néhány szót ejtenem. Ugyanis a' mennyiben a' társadalmi szabadság és rend eszmeileg egymástól elválasztható két fogalom, a' rend felülől, a' társadalom csuesáról veszi eredetét, a' szabadság pedig alul, minden honpolgár kebelében sarjadzik. Hogy tehát a' kettőt összhangzásba hozzuk, azaz: hogy ollyan intézeteket alkossunk, miszerint se a' rend ne nyomhassa el a' szabadságot, se a' szabadság ne forgathassa fel a' rendet, hanem mindkettő törvényes határain belül egymás mellett észszerűleg álljon meg: a' centralisatiót mint a' rend eszközt, a' helyhatósággal, a' szabadság ezen termőföldével összhangzásba kell hoznunk okvetetlenül. Ez az én hittanom, és az ollyan centralisatiótól, mely a' szabadság-kivánta helyhatóság létegetéből csak egy izecskét is fölemésztené, valamint az ollyan helyhatóságtól, mely a' társadalom egységét legkevésbbé is ingadoztatná, irtódom. Hiszem: az illyen mérsékelt centralisatiónak — mit persze nem mindenki fog így nevezni — t. barátom sem ellensége. — De nézzük az értekezés második részét, a' megye elméletét, mi bennünket közelebről érdekel. (Vége köv.)

A' pesti kir. ipartanoda meg az idén megnyitattik a' nagym. magy. kir. helytartótanács határozatánál fogva. A' kir. ipartanoda rendeltetése, hogy a' realistikai tudományok alapos és lehetőleg terjedelmes tanítása által a' honi iparértelmiség kifejtessék's az ifuságnak alkalom szolgáltatassék olly ismeretek szerzethetésére, mikép az ipar bármelyik ágát választaná pályául, azon eredvényteljesen működhecsék. A' pesti kir. ipartanoda a' honi ipar ágaihoz képest „három szakra“ osztályoztatik, ugyint: „mezei gazdaság, müipar és kereskedelmi“ szakra, melylyek mindegyike két két évi tanfolyamot foglal magában. Minthogy pedig ezen intézet leginkább azon néposztály kiképezésére czéloz, mely a' felsőbb elemi oktatás bevégeztével hajlama vagy létezetési érdeke szerint olly életmódot választ, mellyen ideje's alkalma elég leend, az ipartanoda fontos és terjedelmes tárgyainak kellő felfogására szükséges realisticus ismereteket tulajdonává tehetni; az ipartanoda fenértett osztályit egy évi folyamú, mindahárom osztálylyal közös előkészítő tanfolyam fogja megelőzni, mellyet az illető szakosztályok jövendő tanítványai kielégítő előmenetellel elvégezni kötelesek.

Az előkészítő tanfolyamba csak olly egyedekek fognak fölvetetni, kik tanodai bizonyítványt mutatandnak elő arról, hogy a' felsőbb elemi tanodák két évi negyedik osztályát kivánt sikerrel elvégezték's legalább is a' 13-dik életévet meghaladták. Olly ifjak, kik az elemi tanodák három évi folyamának bevégezte után a' középtanodáknak már netalán több osztályit hallgatták; továbbá mesteremberek, művészek és kereskedők az ipartanodai előkészítő osztályba csak úgy fognak fölvetetni, ha az elemi tanodáknak két évü ne-

gyedik osztályát pótlólag elvégzendik, vagy a mennyire korosabbak volnának, a most érintett osztály tanulóiból magokat vizsgálat alá vetvén, kielégítő ismereteket tanúsítandnak. —

A tanulókat felosztása. A) Az előkészítő év tanulóit: 1szor általános számításban hetenkint 3 óráig; 2szor betűszámítás és elméleti mértan olly terjedelemben, melly a gyakorlati mértan, természettan, erómítan és polgári építészeti alapos felfogására megkivánlatik, hetenkint 5 óra; 3szor a természetismeretnek ásvány-, növény- és állatországai hetenkint 5 óra; 4szor az iparüzleti írásmód előkészítéseül: a) a magyar nyelv, mint tanítási nyelv főbb szabályainak ismételése. b) az iparüzleti írásmódban előforduló műszavak értelmezése. c) Levelezési és egyéb fogalmazási gyakorlatok hetenkint 4 óra; 5szor német nyelv hetenkint 3 óra; 6szor a rajzolás azon szakai, mellyek a tanítványok egyedi czéljainak megfelelőeknek, hetenkint 5 óra.

B) A gazdasági osztály tanulóit. Első évben: 1szor elméleti és gyakorlati mértan hetenkint 5 óra. 2szor ábrázolás mértan és a polgári építészeti elemei hetenkint 4 óra; 3szor természettan, hetenkint 4 óra; 4szor számvetés hetenkint 3 óra; 5szor rajzolás hetenkint 6 óra. — Második évben: 1szor általános és műi vegytan hetenkint 5 óra; 2szor erómítan, különös tekintettel a mezői gazdaságnál előforduló eszközök, szerszámok és gépekre hetenkint 3 óra; 3szor polgári építészeti és vízműtan hetenkint 4 óra; 4szor mezői gazdaságtan hetenkint 5 óra; 5) a tanév első felében az urbéri és mezői rendőrségről szóló törvények magyarázata és erdőségi szabályok, hetenkint 3 óra.

C) A műtani osztály tárgyai. A műtani osztály első évének növendékei ugyanazon tárgyakat fogják hallgatni, mellyek a gazdasági osztály „első évében” tanítatnak, kivéve a számadást, melly helyett a kereskedelmi számvetés-tant lesznek kötelesek a kereskedelmi osztály tanítványival hallgatni. — Második évben: 1szor általános és műi vegytan hetenkint 5 óra; 2szor erómítan hetenkint 3 óra; 3szor polgári építészeti, a mennyire tudniillik a növendékek czélja ezt igénylendi, hetenkint 4 óra; 4szor műtan hetenkint 5 óra; 5szor a rajzolás azon faja, melly a tanulók egyedi czéljainak megfelelőnek, hetenkint 6 óra. A tárgyak előadási felosztásában kellő figyelem leendő arra, hogy a műtan azon fejezeteit, mellyek a mezői gazdaság egyik vagy másik ágára vonatkoznak, a gazdasági osztály növendékei a műtani előadásokban hallgathassák.

D) Kereskedelmi osztály tanulóit. Első év: 1szor kereskedéstan hetenkint 4 óra; 2szor kereskedési számvetés tan hetenkint 4 óra; 3szor természetvényű áruk ismerete hetenkint 3 óra; 4szor kereskedelmi földleírás hetenkint 3 óra. — Második év: 1szor kereskedelmi írásmód hetenkint 3 óra; kereskedelmi könyvvitel hetenkint 4 óra; 3szor váltó jog hetenkint 3 óra.

A kereskedelmi osztály tanulóit a többiekénél kevesebb előadási órára vannak szorítva a végett, hogy ezen osztály tanulóit olly egyedek is magokéivá tehessék, kik az ipartanodai előadások meglátogatására több időt nem fordíthatnak; továbbá, hogy alkalom szolgáltatassék a műtani, vagy gazdasági osztály egyik vagy másik tárgyát: a kereskedőnek olly szükséges olasz, francia, angol nyelveket tanulhatni a szépirásba rendkívüli leczkéket venni. Miért is, kiváltképen a kereskedelmi osztály tanítványainak meg fog engedtetni, hogy osztályuk tanulóin kívül hajlam és egyedi czél szerint más osztályi tárgyak előadásait meglátogathassák.

Az olasz, francia és angol nyelv, a szépirás az ipartanoda rendes tárgyaihoz sorozva nem levén, olly tudományos készütségű egyedeknek, kik erkölcsiségüket és tanítói ügyességüket kellőleg be fogják bizonyítani, felsőbbleg meg fog engedtetni, hogy az említett tárgyak fölött az ipartanodai épületben rendkívüli előadásokat tarthassanak a növendékek által fizetendő mérsékelt és eleve meghatározott díj mellett.

Oktatási nyelv. A pesti királyi ipartanoda minden osztályban oktatási nyelvéül a magyar nyelv fog használtatni. —

A tanév kezdete. A pesti kir. ipartanoda előkészítő folyama f. évi sz. András hava (nóvember) elsején nyitattik meg; jóvendőre pedig mind az előkészítő folyam, mind az illető osztályok előadásai Mindszent-hó (október) elsején fognak megkezdetni a tanodai év végével tartandó nyilvános vizsgálatokig minden hétfőn, kedden, szerdán, csütörtökön és pénteken délelőtti 8—11 és délutáni 2—4 óráig folytatatni. B. H.

Vas megyei közgyűlés. Szombathelyen, sept. 13án. — Septembri törvényszékünket megelőzte közgyűlésünk főispáni helyettes elnöke alatt azon hó 9kén volt, melly egy napig tartott; tudni kell azonban, hogy nálunk a kisgyűlések már rég megszűntek és ezek helyett minden t. szék előtt egy, de gyakran a tárgyak nagyobb halmaza

miatt három napig is tartanak illy gyűléseink és ezeket t. széki közgyűléseknek szokjuk nevezni; és ezen rendszer az előfogatok tetemes meggazdálkodásán fölüli annyiból is igen czél szerű, mert nem halaszthatatik a jegyzőkönyv meghitelesítése a következő évnegyedes közgyűlésre, (mint ez több n. megyében mai napig is divatoz) hanem a reá következő napon azonnal megtörténik. —

A szokott megnyitó üdvözet és ó felségétől leérkezett k. parancsok tárgyalatása után a m. kir. htanács azon intézvénye olvastatott, melly mellett Budapesten a huskimerésnél a mészárosok által gyakoroltatni szokott visszaélések gátlására hozott szabályszerű rendeletek, a helybeli viszonyokhoz leendő alkalmazás végett közöltetnek. Mi választványra bizott, hogy a leküldött rendszabályok nyomán, a megyebeli viszonyok tekintetbe vétele mellett, újabb szabályrendeleteket tervezzenek, és azokat helybenhagyás végett a megyének mutassák be.

Következett Verőce megye latin szerkezetű levele, mellyben a rket arról tudósítja, hogy ó felségét a vukovár-flumei vasút pártolására a m. kir. htanács utján megkérte, egyuttal ezen kérelme pártolására e megyét is felszólítja. A rrk ezen vasút üdvös léte iránt szinte meggyőződve levén, annak pártolatlása végett ó felségét szinte alázattal megkérni rendelték, orsz. gyűlési választványuknak pedig ezen levelet eszközözendő országos pártfogás végett kiadták. —

Fölolvastatván a népnevelő választvány által benyújtott jegyzőkönyv, mellyben számos üdvös végzetten fölüli a megyében magát több jelesen kitüntetett tanítónak rendelt és már ki is osztott jutalmak voltak említve; mindezekben helybenhagyatott. Egyuttal Ivánkovits János bíró ur jelentvén, hogy ezen választvány némely tagjai részint időközben történt halálozás, részint hivatalváltás miatt működni megszűntek, ezek helyébe Reissig Alajos bíró és Bersenyi Miklós főügyész urak neveztettek ki.

Nem kis aggodalom lépé meg a rket, midőn több tisztí tudósításból részint helységekben, részint hidakon a rendkívüli vízáradás által okozott számos kár soroltatott el, különösen az amugyis szegény tótsági járásban, hol a Mura folyónak kegyetlenkedése mintegy 15 helység több házaikat szétszagattá és veleményeit is ültetvényeit megsemmisíté. Ezen leverő hírek után a szent gothárdi apátság által beadott folyamodvány vétetett föl, mellyben a közkényelem tekintetéből a sz. gothárdi malmok elpusztított gátjai felépítésére a közmunkából (a közmunkából!) holott ezen malom az uradalomnak évenként 2 ezer forintot jövedelmez) egy pár ezer napszám kirendeltetni kéretik. A rendek tudva, hogy itt közszükség nem forog fen, a törvény világos rendelete ellen nem intézkedhetek. —

Elnök főispáni helyettes ur az elmebetegék számára épített tervezett intézetre újabb 3000 pftnyi aláírásokat, jelesen Batthyányi Fülöp hg részéről 2500, Nádasdy Leopold gr. 200, és Dremniczer József urak részéről 300 pftot jelentvén be, és mint hírlik a megkivántató tért Szombathely város mindeneben dicsérettel haladó tanácsa inyen kívánja megajánlani; a rrk által a végre kéretett meg főispáni helyettes ó mlga, hogy mint az intézet gyarapítására olly tetemesen adakozó uri tagoknak elismerő méltánylásukat válaszában fejjeze ki, egyuttal az aláírási iverk a házi pénztári hivatalnak kiadtattak.

Mi pedig jelen folyamú fenytő t. székünk állapotát illeti, minden szük termés daczára is rabunk kevés — nevezetes vétekekkel terhelt pedig egy sincs; — bár engedné a mindenható, hogy ne is lenne soha!!! —

Folyó hó 11kén Szombathelyen is felállított egy belföldi kelméssel dusan ellátott iparműtár, és ki abból részesülni kíván, mit minden igaz honfi felől feltehetni. Donázi Károly kereskedő ur boltjába menjen, hol örömezés lepi meg — midőn illy rövid idő alatt történt nagy haladásról győződhetik meg, azon érdeműs honfiak pedig, kik ennek létesítésében olly sokat fáradoztak, vegyék hálaul a megnyugtató öntudatot, hogy nemesek a haza oltárára voltak szerencsések áldozni, hanem legalább nálunk is a majd szunyadásnak indult szent czélnak fáradszatlan iparkodásuk által ismét életet vihattak ki.

Ezuttal lehetlen elállgatnom ezen lapok 70ik számában ns Somogy megye gyűléséről tudósító cikkben foglalt a s szabócsi levél fölötti vitázás következtében az irt megye m. főispánja által állítólag mondott itt következő kifejezést „mire főispán ur ó mlga megemlíté, hogy ó már Vas megyében elnököl is mint adminisztrator a t. széken és Somogyban csak azért nem foglalá el még az elnökséget mert örvendve tapasztalta, hogy itt még igaztalanság nem történt” — nehogy a t. olvasó közönség ennek olly magyarázatot adjon, mintha ennél fogva következőleg Vasban történt volna igaztalanság, — mert sokkal szentebb megység t. széke előtt az igazság szeretete, hogy sem annak ösvényén járjunk, és csak akkor lépne vissza, midőn valamely szokatlan egyed foglalja el az elnökséget; — meg lehet győ-

ződve arról bárki is, hogy akkor, midőn a mlgós főispán ur nálunk mint helyettes a t. széken elnököl, szintazon tisztasági lelki meggyőződéssel hoztattak az itéletek, mint egyébkor, midőn t. i. a mlgós főispán ur jelen nem volt; erről azonban midőn jövő évnegyedes gyűlésünk figyelmét e tárgy kikerülni nem fogja — többet. Ez évi utolsó évnegyedes közgyűlésünk nov. 3án veendi kezdetét. —

Zágráb megyei közgyűlés. Szép tulajdon a

következetesség, bárhol tűnjék is az fel, mindenütt megnyugvást szerez a kebelnek, de kétszeres a megnyugvás polgári hatóságunk irányában, midőn azok a közjó előmozdításaért felállított elveik mellett tántorultalmann küzdenek; illyenkor soha nem érzett büszkeség támad a polgár lelkében hálát mondva a véletlennek, hogy illy nemzet fiává született és hálát imádkozik a nemzetek sorsát igazgató istennek, hogy nemzete, vagy annak legalább azon része, melynek ó közvetlen hatósága alá tartozik és mellynek egyszersmind tagja, szilárdul halad a föltételeiben rendíthetetlen. Csak illy jellem nyújthat biztos kezességet arra, hogy a kiüzlött nagy cél, melly az összes népek jólléte, az alkotmányos átalakulás elvégre is létesítetni fog. Hol a pártok nemesek eszközök megválasztásában, de cél és elvben is hajlongók vagy tétovázók, néha alkudozók, ott élet ugyan van, de hasonló az álomjáróhoz, ki holtnak nem tartathatik mozgása miatt, az eleveség élveit pedig zsihbadsága miatt nem érezheti. A mostani Zágráb megyének polgári élete f. évi július 29kén mult el egy éves; emlékszem híven a jósálatokra, mik ekkor a győzőkrül vagy divínáltattak vagy omináltattak, miket ha a 14 hónapos élettél és ennek eredményével összevetek, örömmel tapasztalom, valamint Horvátországnak minden igaz horvátja örömmel érzi: hogy ama jósálatok az irigység istenétől eredtek, miknek teljesülését az igazság órszelleme meghusitá. Zágráb megyében olly férfiak állnak a dolog élén, kik becsületére válnak megyéjüknek és dicsőségére nemzetüknek és főleg azért, mert az ellenzéknek valamint fontosabb, úgy sikamlóssabb tere tán a széles országban nincs, mint nemes Zágráb megyében, hol az elhatalmásodott ál-elvek egész országot zavarának fel csendes hitéből. — Utasok jöttek hozzánk a nagy Magyarországból; szívesen fogadtuk, testvéreként öleltük nem tudva, hogy szívünkbe fognak harapni; mit a B. p. Híradó adott tudunkra, de azért Zágráb megye rendei elveikhez ma épen olly hívek, mint ezelőtt 14 hónappal, sőt mennyiben a folytonos esata edzi az erőket és mennyiben az igazság és törvényességéről naponként inkább meggyőződnek, hogy ez uton teljesíthetik polgári kötelességüket úgy a hogy a hazaszeretet követeli, tehát még szilárdabban ragaszkodnak ahoz. Azok, kik csak gyanúsítva szeretnek fellölni megemlékezni, jól cselekednek, ha e megyének adminisztratív és igazgatókiszolgálattási életébe tekintenek, ám legyen — ha elfogultan is; és mi mégis hiszszük, hogy azt, összevetve kivált az előttivel, ollyannak találándják, mit követésre méltónak találunk; e két tekintetből a nép Zágráb megye hatósága ellen nem panaszkodik, és ha igen — ez nem az eljáró hatóságot, hanem érdeklí azon hiványokat, miknek helyreállítását az ellenfél mesterfogásokkal halasztani tudja. Hogy azonban az itt röviden érintettek igazsága még inkább kiderüljön, közlöm augusztusi közgyűlésünk tárgyainak rövid kivonatát nem ugyan azon sorozatban, mint szőnyegre hoztattak, mert ez esetben az olvasók rovására hosszadalmasnak kellene lennem, hanem a felvett tárgyak érdekessége szerint.

Údvari és helytartósági rendeletek ez alkalommal tartott közgyűlésünkre nagyobb számmal halmosultak fel, ezek közt első érdekességünk tartom azt, melly a turopoljai gróf's közönségekben néhány egyed ellen rendelt kir. biztosság ügyében érkezett. Miután Turopolya nemes közönsége e biztosság ellen, támogatva a megyét, mindent megtett, mit alkotmányos állása a s a törvényes igazság tenne engedett, és mivel a tiszteltteljes remonstratiók nem sikerültek, az érintett kerület nemes közönsége a biztost elfogadá, de egyik közgyűlésében határozatké kimondá: mikép a nemes közönség biztos ur elé csak azon irományokat terjesztendi megvizsgálásul, mellyek egyenesen a följelentett vádra vonatkoznak és ezeket is az említett kir. biztos ur a gyűlésjelenlétében nézze által. E határozat biztos urnak nem tetszvéen legfelsőbb helyre terjeszté azt panaszképen, honnan a főnérintett leirat küldetett Zágráb megye rendeihez, ezeknek meghagyva azt: hogy Turopolya eljárását, melly a felség felügyelési jogaiba a s a biztos eljárásába törvénytelenül ütközik, rosszszálják a egyszersmind jelentsék ki Turopolya nemességének, mikép közölök azok, kik a kir. biztost eljárásában tovább is háborgatnák a s a ruházott hatalommal daczolnának, ha hivatalt viselnek, etőtől azonnal biztos ur által felfüggesztendő, egyébként szigoru eljárás tétetik ellenök. A r. ezen leiratra ragaszkodtak ahoz, mit a nevezett kerület grófja J — ch Antal indítványozott, hogy t. i. ezen leirat tárgyalás és véleményezés végett adassék ki Turopoljának. Egy uttal, hogy elmu-

lasztatlanul mi se maradjon, a' turopoliai gróf legale testi-
moniumot is választott.

A' második érdekességű tárgy volt azon kancellariai leirat, melyben Zágrábmegye rendinek levelezési modora roszszaltatik; a' magyar megyékhez bocsátott körlevélben t. i. Zágrábmegye a' püspök és báni helyettes ó excját kisebbitő kifejezésekkel illette legyen; ezért a' rendek először megfeddettek, másodsor pedig utasítottak saját eselekvési körükben maradásra 's nem kívül a' korlátokon csapongásra. A' rendek ezen leiratot, mint illet elfogadhatónak vélik, de mennyiben az magvát hordaná azon korlátozásnak, mely a' megyei körlevelezés megszorítására czélozna 's talán gátlására is annak, hogy a' testvér magyar megyék ez uton ne tudósítsanak a' horvátországi sérelmes eseményekről, jónak találtatott azt a' sérelmek lajstromzásával megbízott választványhoz utasítani fejezésül jövő országgyűlésre. Kimondák még ezuttal a' rendek azt is: hogy körleveleikben mindig azon hangot tartották és tartandják, mely hatósági állásukhoz illik; egyébiránt a' rendek fentartják maguknak mindenről, kivel hivatalos érintkezésbe jönek, őszintén kimondani véleményüket, bármely egyházi vagy világi főhivatalnok legyen is.

Harmadik helyen emlitem azon leiratot, mely a' káptalanhoz tartozott, de a' történet sok visszaélés miatt a' megye által bezártni rendelt vágóhid érdekében küldetett a' megyéhez; ebben az illető irományok, melyekre a' megyei határozat támaszkodik, felküldetni kívántanak. 'S ez ellen semmi kifogásunk, de volt a' leirat mellett egy folyamodvány az illető káptalan részéről, melyben a' megye rendei nemcsak tiszteletlenséggel hanem egyenesen megrovandó gúnnyal illettetnek. És itt, mi közsajnt támasztott, az volt, hogy ezen vádat épen azon testület nyújtá be, mellynek hitelvei közt főhelyen a' keresztényi szeretet 's felebaráti igazság hirdettetik.

Elhatározatott egykor az is, hogy a' megye épülete közadózás után végeztessék; de némi változás történnén a' politikai életben, némely urak jónak látták magukat a' határozat terhe alól kivonni 's ebeli kötelezettségeiknek eleget nem tenni. Ezt a' folyó gyűlés első napján alispán ur a' rendeknek följelentvén, ama határozat ujjal is megerősített 's hozzá adatott: mikép midazokra, kik magukat ez alól kivonják, kötelessége leendő a' tisztí ügyésznek ellenükben törvényes uton eljárni. Így csak megünnölközünk; ámbár nehéz megfogunk bizonyos urak politikáját, kik igazságot, jogszerűséget pengetnek ajkaikon, 's midőn ezek teljesítésének sora kerül rájuk, elvonulnak; vagy, mint haragos gyermek, daczolnak.

Olvasatott a' g. n. egyesült metropolita körlevelét roszszaló 's az átmenet formáit szabályozó leirat is, mely Zágrábmegye részéről egyszerűleg tudomásul vétetett; ugyanakkor tárgykapcsolatnál fogva fölvetett a' g. n. e. iskolák felügyelőjének folyamodványa is, mellyben a' folyamodó részéről következő kérelmek tételnek: hogy a' felügyelőnek az iskolák vizsgálásakor a' megye részéről a' szükséges segítség adassék meg; hogy egyik helyről a' másikra utazásakor a' megye elfogatásokat rendeljen, 's hogy végre az iskolatanítók úri és megyei szolgálatok és tartozások terhei alól mentessenek föl. Ezen kérelem első pontja, mint méltányos és igazságos, a' rendek részéről egyhangulag megadatott; a' másik kettő pedig országos intézkedés tárgyai lévén, a' folyamodó oda utasított.

Voltak még egyéb leiratok is tárgyalás alatt, de melyek kellő értesítés végett a' törvényszékhöz tételtek át; bővebben ezekről akkor, ha rólok határozás leendő. Előkerült a' zágrábi ujságszerkesztők megactióztatásáról érkezett helytartósági intézvény is, mellyre a' megye felvilágosító válaszszzal szolgáland.

A' tanácskozások magánügyekre tértek át, ha lesz valami nevezetesebb, tudósításom el nem maradand.

Muratáji.

Erdélyi ügyek. Sept. 10kén már 8 óra tájban tarka vegyületű sokaság csoportozott Kolosvár utczáin, kíváncsian váró az országgyűlés ünnepélyes megnyitását. A' városbeli czéhek zászlóikkal 's egymástól bizonyos távolságra álló könnyű lovas katonák a' tanácskozó teremtől kir. biztos ó mlga szállásaig egyenvonalos sort képeztek. Az országos terem épülete előtt egy század gyalogság 's a' helybeli katonai hangászkar, mely kir. biztos ó nmlgának a' terembe be és onnan kijövelekor az ismertes „Tartsd meg isten Ferdinandot“ himnuszt hallatá. Reggeli 9 órakor a' KK. és RR. őszszeülvén, szokás szerint a' tegnapi ülés jegyzőkönyvét olvasák. Ez alkalommal Krasznamegye követe B. S. tegnap tett ovását tartalmazó jegyzőkönyvi pontra észrevételt tevén, úgy kívánta igazíttatni: miszerint Krasznamegye az 1837: 21d. t. cz. értelmében, mint Magyarország alkotó része veendővén részt képviselést által jelen országgyűlésen, azzal a' részek Magyarországhoz viszszacsatoltatása hátráltatásául lenni nem kíván. Mihez képest szóló követ küldőinek a' közelebb mult országgyűlé-

si jegyzőkönyvre tett minden e' tárgyra vonatkozó ovását ezzel jegyzőkönyvileg megújítja. Ekkor a' KK. és RR. a' k. kormányzókat küldöttség által körükbe meghíván, kormányzó ó nmlga sürü őljenzésekkel fogadtatott 's a' k. biztosnak ujjal megkérésére a' tegnap kinevezett küldöttség lón megbízva. A' terem nagy része fényes öltözeti országos férfakkal, hátul a' sorompók által elválasztott hely főrendü hölgyekkel vala túltömvé. Az utcákon a' nép zajos mozgása, a' katonaság rendbe állítása, a' tartományi posták előlovaslása 's a' megzendült néphymusz jelenték a' kir. biztos közeledtét. Ó felsége személyesítője fogadtatására a' teremből elibe ment az épület kapujaig a' kir. kormányzó több főúr kíséretében, 's föl kísérték számos katonatiszttel együtt. A' közönség szünni nem akaró őljenzésekkel üdvözölte. Kir. biztos ó nagymélt. az elnöki szék mögött veres szövettel borított emelvényen — ó felsége képe jobbján állva kézben tartott kalappal várta be a' kir. biztossá kinevezetéséről szóló leirat felolvasatását; melly után kir. biztos feltett tábornoki kalappal az ó fels. képe alatt álló széken helyet foglalván, G. J. itélőmester felolvasá a' kir. előterjesztvényeket, mellyek tartalma magyar fordításban következé: Első Ferdinand Isten kegy. Ausztria csász., Magyar- és Csehországok e' néven 5dik apost. királya, Lombardia és Venecze, Galiczia, Lodomeria és Illyria királya, Ausztria főhge, Erdély nagyfejdelme és Székelyek grófja 's b. M. stb. királyi atyáskodó gondosságunk, mellyel, kormányzásunk legnehezebb gondjai között, igen kedvelt Erdély nagyfejdelme és csatolt részeinek közjóléte előmozdítására állandólag viseltetünk, oda levén mindenek előtt irányozva, hogy mindaz, valami hű alattvalóink jóléte és boldogsága emelésére befoly, a' törvények által meghatározott uton és móddal akép jöhessen létre, hogy a' kor kívánatai éretten megfontolva czélszerű törvényes intézkedések által alkalmaztassanak az ősi alkotványhoz, e' czélebből Erdély nagyfejdelme és csatolt részeibeli három nemzetnek, 1846. sept. 9dik napjára, szabad kir. Kolozsvár városban szokott módon tartandó országgyűlés kiűtetését határoztuk 's arra személyünket képviselő teljes hatalmu kir. biztossunk gyanánt őszintén kedvelt hívünket, tek. nagys. szab. báró Puchner Antalt, val. belső titkos statustan., a' Theresia jeles kath. rend lovagját, dics. Leopold császár jeles rendének, továbbá az orosz szent György és szent Ladomér 4dik osztályu, valamint szent György nagykeresztje lovagját, a' sziciliani király sz. György vitéz rendjele tulajdonosát, altábornokunkat, 3d. számú gyalog ezredünk tulajdonosát 's Erdély nagyfejdelme és csatolt részeinek kormányzóját határoztuk kinevezendőnek, kinek ti hű Karaink és Rendeink mindenekben, miket nevünkben előtökbe terjesztend, teljes hitelt adjatok 's általa hozzátok intézendő kegy. határozatinknak, hódolati kötelezettségeitekhez képest, mint illik, hálás szívvel engedelmessékedni el nem mulasztátok.

Azon országgyűlésen, törvényszabta modorban ellátandó tárgyakra nézve oly sorozatot kívánunk tartatni, hogy 1ször minden, bármely tanácskozás előtt a' megünnölközési álmásra a' titeket illető választási joghoz képest, az 1791: 20d. t. cz. értelmében, kijelölés történnék 's kegy. kinevezés végett késedelem nélkül előnkbe terjesztetek fel.

2szor. Hogy a' jelenleg ürességben levő kincstárnoki, tart. főszámvevőség-elnöki, két korm. tanácsnoki valamint itélőmesteri hivatalokra, hasonló módon kijelölés történnék 's kir. kegy. kinevezésünk végett terjesztetek föl.

3szor. Hogy az 1847. törvényczikk által rendelt rendszeres bizottság munkálatiból az urbéri munkálatot, melly az idézett törvény rendelete szerint a' többi előtt 's minden más munkálatnál különváltan levén kidolgozva, előleg tárgyalandó, legelőbb vizsgáljátok át 's terjesztetek mi hamarabb legfelsőbb jóváhagyásunk alá; egyszersmind a' többi munkálatot, a' mennyiben már bevégeztetvék, rájuk vonatkozó kegy. határozatinkkal kapcsolatban tárgyaljátok. —

4szer. Hogy a' közelebb mult országgyűlésen alkotott 's kir. megerősítésünkkel érvényesített törvényczikkeket, legfelsőbb szentesítésünk végett terjesztetek föl 's egyszersmind azon országgyűlésről kelt más feliratokra adott kegyelmes válaszinkat vegyétek tanácskozás alá.

5ör. Mivel tapasztalás bizonyítja, hogy az Approbata constitutio III. d. része 8d. czimének azon rendelkezése, miszerint a' benne leirt eljárásnak oly foglaló ellen, ki az általa elfoglalt javakban törvényes és közvetlen örököségi joggal bír, nincs helye, ellenkező magyarázatokra szolgált anyagul: az érintett törvény e' részben akép világosíttassék fel 's legfelsőbb jóváhagyásunk hozzájárultával oly módosulást nyerjen, mihez képest a' tetteges föllépés utja elzárván, mind a' birtokban levő tulajdonosak igazságos követeléseit, mind pedig a' törvényes és kétségtelen örökösök jogai iránt kellőleg legyen gondoskodva.

Többire hozzátok... és fejedelmi kegyünkkel hajlandók maradjunk, birodalmi fővárosunkban Bécsben Ausztriában, jul. 9dik napján 1846. 's országulásunk tizenkettődik évében. **Ferdinand** m. k. b. Jósika Sámuel m. k. Ó. cs. 's ap. kir. felsége parancsára: báró Apor Lázár m. k. —

Ennek bevégeztével kir. biztos ó nmlga az országgyűlést megnyitotta rövid latin beszéddel, mellyre kormányzó ó mlga szinte latin beszéddel válaszolt, ennek egyik pontjában ó exlja kiemelt: mikép Erdély rendei a' fölötti örömléket is nyilvánítják, hogy ó felsége k. biztos ó mlgának személyében oly teljes hatalmu kir. biztost adott a' kk. és rendeknek, ki alkotványos és hozzánk annyi kötelekkel csatolt országban születvén, már bölcsőjétől fogva köz és magán szokásinkban avatott 's nyelvünkben jártas levén, bennünket, legyen szabad remélnünk, jóssággal halmozand, ki a' haza és király iránt évek hosszu során át érdemesítve magát, kedves ó felsége előtt 's e' kettős szempontból a' fejedlem és hű népe közt legjobb tolmács lehet.

Huzamos őljenzés közepett kir. biztos ó mlga a' teremből eltávozván kormányzó ó mlga felszólítá a' kk. és rendeket, hogy az országgyűlési beszédek szerkesztési rendezéséről előleg értekezzenek. Ekkor kormányzó ó nmlga szinte harsány őljenzések között eltávozván országos elnök az ülést elosztatta. A' sept. 12diki ülésben napi renden volt az országgyűlési tanácskozások folyamát 's eredvényit tartalmazandó irományok szerkesztése, biráttatása 's kinyomatásuk iránti intézkedés; határozat: a' mult országgyűlési gyakorlat szerint egy 35 tagu bizottság választása, mellynek teendője lesz az itélőmester által szerkesztetni szokott jegyző- és irománykönyv bírálása 's kinyomatása iránt valamely nyomdatulajdonosnál alkudozás. Mi a' beszédek tárárt illeti, a' kk. és rr. általánosan fejezzék ki ohajításukat oly közlöny létesítése iránt, melly az országgyűlési vitatkozásokat minél kimerítőbben és gyorsabban juttassa nyilvánosságra 's egyillyennek szerkesztése 's kiadására mód és eszközök iránti gondoskodás végett az elnököt kérték meg. A' nevezett bizottság megválasztása sept. 14re tüzetett ki.

Felső-Fejérmegye aug. 24dikén tartott közgyűlésében országgyűlési követekké — mint már említők — gr. Bethlen Gábor és Horváth János választattak meg. E' választást előzőleg néhány nappal korteskedési kísérletek is mutatkoztak, mint az E. H. mondja — de e' rlyes ellenlépés azokat meghiusítá 's a' kortesjelölt a' választás napján hősileg retirált 's így a' megyének mult hongyűlési követei megtartattak. A' követi utasítások főbb pontjai a' mult országgyűlési elveknek viszhangjai.

Maroszekerek aug. 25én folytatólag tartott közgyűlésében elnökli főkirálybíró az ülést megnyitó beszédeben kinyilatkoztatá: mikép országgyűlési követek választására aug. 10én tartott közgyűlés folyamát részint az akkori választáskor történt kihágások 's rendelleneségek miatt félbenszakítani volt kénytelen; most követválasztási közgyűlést tovább folytatandó komolyan felszólítja a' nemes szék rendeit, hogy a' szék méltóságát szemök előtt tartva, a' törvény által parancsolt rendet mind a' tanácskozásban, mind a' választásban szorosán tartsák meg. Ezután az utasításkészítésre megbízott választvány munkálata olvasatott; ennek rendén a' szék rendei kötelességökké teszik követeiknek, hogy a' megünnölközési hivatal betöltését mindjárt országgyűlés elején eszközöljék. Továbbá a' kir. előterjesztések harmadik pontjában érdeklött urbéri tervezetre vonatkozólag meghagyák követeiknek nyilvánítani: mikép az adózó népet alkotványos határok közt boldogíthatni e' nemes szék is a' legsürgetőbb teendőnek találja. Ha a' részek viszsza kapcsolatása kerülne szőnyegre, a' haza törvényes határai megóttalmazása mellett hathatós szót emeljenek, nemkülönben a' szász nemzeti ispán választásmódjának újabb megállapítását, mint melly az 1791: 8. t. cz. ellenére orsz. törvényhozáson kívül történt, törvényellenesnek nyilvánítsák. Eszközöljenek követ urak nemzetiséget biztosító „gyarmatosítási törvény“ 's a' honosításról szóló törvényczikknek idő 's magyar nemzetiség igényeinek megfelelő szabályoztatását. A' magyar nyelv tárgyában felküldött t. czikk ha úgy erősített meg, mint felküldetett, fogadják el azt, de más nyelv diplomatiáztatásába ne egyezzenek. A' többi pontot jövő számunk adandja.

Tordamegyé követutatisának előpontjában megemlíti: mikép követeit az urbérigyben csak úgy utasíthatja: ha az ebben működött országos bizottság dolgozatát előbb megvizsgálja, ez okból a' követek utasíttatvák, hogy mind ennek, mind a' több rendszeres bizottsági munkálatnak a' megyékhez leküldetését kívánják és eszközöljék. A' rr. sérelmeik forrását a' törvények meg nem tartásában találják; így igen fontos sérelem az, miszerint a' jelen országgyűlés négy év mulva van hirdetve, holott megtartását a' törvények minden évben rendelik; kivált nemzeti nagy kárral esik az most, midőn a' haladásnak indult korszellem, a' nemzetek életében gyorsabb fejlődést szüli, hogy a' haladás-

gyedik osztályát pótlólag elvégzendik, vagy a mennyire korosabbak volnának, a most érintett osztály tanulványiból magokat vizsgálat alá vetvén, kielégítő ismérteket tanúsítandnak. —

A tanulványok felosztása. A) Az előkészítő év tanulványai: 1szor általános számításban hetenkint 3 óra; 2szor betűszámítás és elméleti mértan oly terjedelemben, mely a gyakorlati mértan, természettan, erómítan és polgári építészet alapos felfogására megkivánatik, hetenkint 5 óra; 3or a természetisméretnek ásvány-, növény- és állatországai hetenkint 5 óra; 4er az iparüzleti írásmód előkészítése: a) a magyar nyelv, mint tanítási nyelv főbb szabályinak ismételése. b) Az iparüzleti írásmódban előforduló műszavak értelmezése. c) Levelezési és egyéb fogalmazási gyakorlatok hetenkint 4 óra; 5szor német nyelv hetenkint 3 óra; 6or a rajzolás azon szakai, melyek a tanítványok egyedi céljainak megfelelőeknek, hetenkint 5 óra.

B) A gazdasági osztály tanulványai. Első évben: 1or elméleti és gyakorlati mértan hetenkint 5 óra. 2or ábrázoló mértan és a polgári építészet elemei hetenkint 4 óra; 3or természettan, hetenkint 4 óra; 4er számvetés hetenkint 3 óra; 5or rajzolás hetenkint 6 óra. — „Második évben: 1or általános és műi vegytan hetenkint 5 óra; 2or erómítan, különös tekintettel a mezey gazdaságnál előforduló eszközök, szerszámok- és gépekre hetenkint 3 óra; 3or polgári építészet és vízmítan hetenkint 4 óra; 4er mezey gazdaságtan hetenkint 5 óra; 5) a tanév első felében az urbéri és mezey rendőrségről szóló törvények magyarázata és erdőségi szabályok, hetenkint 3 óra.

C) A műtani osztály tárgyai. A műtani osztály első évének növendékei ugyanazon tárgyakat fogják hallgatni, melyek a gazdasági osztály „első évében” taníttatnak, kivéve a számadást, mely helyett a kereskedelmi számvetés-tant lesznek kötelesek a kereskedelmi osztály tanítványival hallgatni. — „Második évben: 1or általános és műi vegytan hetenkint 5 óra; 2or erómítan hetenkint 3 óra; 3or polgári építészet, a mennyire tudniillik a növendékek célja ezt igénylendei, hetenkint 4 óra; 4er műtan hetenkint 5 óra; 5or a rajzolás azon faja, mely a tanulók egyedi céljának megfelelő, hetenkint 6 óra. A tárgyak előadási felosztásában kellő figyelem leendő arra, hogy a műtan azon fejezeteit, melyek a mezey gazdaság egyik vagy másik ágára vonatkoznak, a gazdasági osztály növendékei a műosztályi előadásokban hallgathassák.

D) Kereskedelmi osztály tanulványai. Első év: 1or Kereskedés tan hetenkint 4 óra; 2or kereskedési számvetés tan hetenkint 4 óra; 3or természetvényű áruk ismérte hetenkint 3 óra; 4er kereskedelmi földleírás hetenkint 3 óra. — „Második év: 1or kereskedelmi írásmód hetenkint 3 óra; kereskedelmi könyvvitel hetenkint 4 óra; 3or váltójog hetenkint 3 óra.

A kereskedelmi osztály tanulványai a többiekénél kevesebb előadási órára vannak szorítva a végett, hogy ezen osztály tanulványait oly egyedek is magokéivá tehessék, kik az ipartanodai előadások meglátogatására több időt nem fordíthatnak; továbbá, hogy alkalom szolgáltatassék a műtani, vagy gazdasági osztály egyik vagy másik tárgyát: a kereskedőnek oly szükséges olasz, francia, angol nyelveket tanulhatni a szépirásba rendkívüli lezárásokat venni. Miért is, kiváltképen a kereskedelmi osztály tanítványinak meg fog engedtetni, hogy osztályuk tanulványin kívül hajlam és egyedi cél szerinti más osztályi tárgyak előadásait meglátogathassák.

Az olasz, francia és angol nyelv, a szépirás az ipartanoda rendes tárgyaihoz sorozva nem lévén, oly tudományos készültségű egyedeknek, kik erkölcsösöket és tanítói ügyességöket kellőleg be fogják bizonyítani, felsőbbleg meg fog engedtetni, hogy az említett tárgyak fölött az ipartanodai épületben rendkívüli előadásokat tarthassanak a növendékek által fizetendő mérsékelt és eleve meghatározott díj mellett.

Oktatási nyelv. A pesti királyi ipartanoda minden osztályban oktatási nyelvül a magyar nyelv fog használtatni. —

A tanév kezdete. A pesti kir. ipartanoda előkészítő folyama f. évi sz. András hava (novenber) elsején nyitattik meg: jövendőre pedig mind az előkészítő folyam, mind az illető osztályok előadásai Mindszent-hó (october) elsején fognak megkezdetni a tanodai év végével tartandó nyilvános vizsgálatokig minden hétfőn, kedden, szerdán, csütörtökön és pénteken délelőtti 8—11 és délutáni 2—4 óráig folytatlatni. B. H.

Vas megyei közgyűlés. Szombathelyen, sept. 13án. — Septembri törvényszékünket megelőzte közgyűlésünk főispáni helyettes elnöke alatt azon hó 9kén volt, mely egy napig tartott; tudni kell azonban, hogy nálunk a kisgyűlések már rég megszűntek és ezek helyett minden t. szék előtt egy, de gyakran a tárgyak nagyobb halmaza

miatt három napig is tartanak ily gyűlések és ezeket t. szék közgyűléseknek szokjuk nevezni; és ezen rendszer az előfogatok tetemes meggazdálkodásán fölül annyiból is igen czélyszerű, mert nem halaszthatatik a jegyzőkönyv meghitelesítése a következő évnegyedes közgyűlésre, (mint ez több n. megyében mai napig is divatoz) hanem a reá következő napon azonnal megtörténik. —

A szokott megnyitó üdvözlés a felségétől leérkezett k. parancsok tárgyalatása után a m. kir. htanács azon intézvénye olvastatott, mely mellett Budapesten a huskimérésnél a mészárosok által gyakoroltatni szokott visszaélések gátlására hozott szabályszerű rendeletek, a helybeli viszonyokhoz leendő alkalmazás végett közöltetnek. Mi választványra bizatott, hogy a leküldött rendszabályok nyomán, a megyebeli viszonyok tekintetbe vétele mellett, újabb szabályrendeleteket tervezzenek, és azokat helybenhagyás végett a megyének mutassák be.

Következett Verőce megye latin szerkezetű levele, melyben a rket arról tudósítja, hogy a felségét a vukovár-flumei vasút pártolására a m. kir. htanács utján megkérte, egyuttal ezen kérelme pártolására e megyét is felszólítja. A rket ezen vasút üdvös léte iránt szinte meggyőződve lévén, annak pártolatása végett a felségét szinte alázattal megkérni rendelték, orsz. gyűlési választványuknak pedig ezen levelet eszközlendő országos pártfogás végett kiadták. —

Fölolvastatván a népnevelő választvány által benyújtott jegyzőkönyv, melyben számos üdvös végzetten fölül a megyében magát több jelesen kitüntetett tanítónak rendelt a már ki is osztott jutalmak voltak emlitve; mindezekben helybenhagyatott. Egyuttal Ivánkovits János tbiró ur jelentvén, hogy ezen választvány némely tagjai részint időközben történt halálozás, részint hivatalváltás miatt működni megszűntek, ezek helyébe Reissig Alajos tbiró és Bersenyi Miklós főügyész urak nevezettek ki.

Nem kis aggodalom lép meg a rket, midőn több tisztai tudósításból részint helységekben, részint hidakon a rendkívüli vízáradás által okozott számos kár sorolatott el, különösen az amugy is szegény tótsági járásban, hol a Mura folyónak kegyetlenkedése mintegy 15 helység több házaikat szétszaggatja és veteményeit és ültetvényeit megsemmisít. Ezen leverő hírek után a szent gothárdi apátság által beadott folyamodvány vétetett föl, melyben a közkényelem tekintetéből a sz. gothárdi malmok elpusztított gátjai felépítésére a közmunkából (a közmunkából!) holott ezen malom az uradalomnak évenként 2 ezer forintot jövedelmez) egy pár ezer napszám kirendeltetni kéretik. A rendek tudva, hogy itt közszükség nem forog fen, a törvény világos rendelete ellen nem intézkedhettek. —

Elnök főispáni helyettes ur az elmebeteg számára építtetni tervezett intézetre újabb 3000 pftnyi aláírásokat, jelesen Batthyányi Fülöp hg részéről 2500, Nádasdy Leopold gr. 200, és Dremniczer József urak részéről 300 pftot jelentvén be, és mint hírlak a megkivánatoló tért Szombathely mvaros mindenekben dicsérettel haladó tanácsa ingyen kívánja megajánlani; a rket által a végre kéretett meg főispáni helyettes ó mlgá, hogy mint az intézet gyarapítására oly tetemesen adakozó uri tagoknak elismerő méltánylásukat választásban fejezze ki, egyuttal az aláírási izek a házi pénztári hivatalnak kiadtattak.

Mi pedig jelen folyamú fenytő t. székünk állapotát illeti, minden szük termés dacára is rabunk kevés — nevezetes vétekek terhelte pedig egy sincs; — bár engedné a mindenható, hogy ne is lenne soha!!! —

Folyó hó 11kén Szombathelyen is felállított egy belföldi kelmékek dusan ellátott iparműtár, és ki abból részesülni kíván, mit minden igaz honfi felől feltehetni. Donászi Károly kereskedő ur boltjába menjen, hol örömrzés lepi meg — midőn ily rövid idő alatt történt nagy haladásról győződhetik meg, azon érdemdu honfiak pedig, kik ennek létesítésében oly sokat fáradoztak, vegyék hálaul a megnyugtató öntudatot, hogy nemcsak a haza oltárára voltak szerencsések áldozni, hanem legalább nálunk is a majd szunnyadásnak indult szent czélnak fáradhatlan iparkodásuk által ismétli életet viháltak ki.

Ezuttal lehetlen elhallgatnom ezen lapok 70ik számában ns Somogy megye gyűléséről tudósító cikkben foglalt a szabócsi levél fölötti vitázás következtében az irt megye m. főispánja által állítólag mondott itt következő kifejezést: „mire főispán ur ó mlgá megemlitte, hogy ó már Vas megyében elnökölt is mint adminisztrator a t. széken és Somogyban csak azért nem foglalt el még az elnökséget mert örvendve tapasztalta, hogy itt még igaztalanság nem történt” — nehogy a t. olvasó közönség ennek oly magyarázatot adjon, mintha ennél fogva következőleg Vasban történt volna igaztalanság, — mert sokkal szentebb meggyém t. széke előtt az igazság szeretete, hogy sem annak ösvényén tulajna, és csak akkor lépne vissza, midőn valamely szokatlan egyed foglalja el az elnökséget; — meg lehet győ-

ződve arról bárki is, hogy akkor, midőn a mlgos főispán ur nálunk mint helyettes a t. széken elnökölt, szintazon tisztalaki meggyőződéssel hozattak az ítéletek, mint egyébkor, midőn t. i. a mlgos főispán ur jelen nem volt; erről azonban midőn jövő évnegyedes gyűlésünk figyelmet e tárgy kikerülni nem fogja — többet. Ez évi utolsó évnegyedes közgyűlésünk nov. 3án veendi kezdetét. —

Zágráb megyei közgyűlés. Szép tulajdon a következetesség, bárhol tűnjék is az fel, mindenütt megnyugvást szerez a kebelnek, de kétszeres a megnyugvás polgári hatóságunk irányában, midőn azok a közjó előmozdításáért felállított elveik mellett tántorulatlanul küzdenek; ilyenkor soha nem érzett büszkeség támad a polgár lelkében hálát mondva a véletlennek, hogy ily nemzet fiává született és hálát imádkozik a nemzetek sorsát igazgató istennek, hogy nemzete, vagy annak legalább azon része, melynek a közvetlen hatósága alá tartozik a mellynek egyersmind tagja, szilárdul halad a föltételeiben rendithetetlen. Csak ily jellem nyujthat biztos kezességet arra, hogy a kiütött nagy czél, mely az összes népnek jólléte, az alkotványos átalakulás elvégre is létesitetni fog. Hol a pártok nemcsak eszközök megválasztásiban, de czél és elvben is hajlongók vagy tétovázók, néha alkudozók, ott élet ugyan van, de hasonló az álomjáróhoz, kik holtnak nem tartathatik mozgása miatt, az elevenség éleit pedig zsibbadsága miatt nem érezheti. A mostani Zágráb megyének polgári élete f. évi július 29kén mult el egy éves; emlékszem hiven a jóslatokra, mik ekkor a győzőkrül vagy divínáltattak vagy omináltattak, miket ha a 14 hónapos élettél ennek erdvényivel összevetek, örömmel tapasztalom, valamint Horvátországnak minden igaz horvátja örömmel érzi: hogy ama jóslatok az irigység istenétől eredtek, miknek teljesülését az igazság őrszelleme meghusitá. Zágráb megyében oly férfiak állnak a dolog élén, kik becsületre válnak megyéjüknek és dicsőségére nemzetüknek és főleg azért, mert az ellenzéknek valamint fontosabb, ugy sikamlósabb tere tán a széles országban nincs, mint nemes Zágráb megyében, hol az elhatalmasodott ál-elvek egész országot zavarának fel csendes hitéből. — Utasok jöttek hozzánk a nagy Magyarországból; szivesen fogadtuk, testvérként öleltük nem tudva, hogy szívünkbe fognak harapni; mit a B. P. Híradó adott tudtunkra, de azért Zágráb megye rendei elveikhez ma épen oly hivesek, mint ezelőtt 14 hónappal, sőt mennyiben a folytonos csata edzi az erőket és mennyiben eljárásuk igazsága a törvényességéről naponként inkább meggyőződnek, hogy ez uton teljesithetik polgári kötelességüket úgy a hogy a hazaszeretet követeli, tehát még szilárdabban ragaszkodnak ahoz. Azok, kik csak gyanusítva szeretnek felőlünk megemlékezni, jól cselekednek, ha e megyének adminisztrationalis és igazságkiszolgáltatási életébe tekintenek, ám legyen — ha elfogultan is: és mi mégis hiszszük, hogy azt, összevetve kivált az előttivel, olyannak találándják, mit követésre méltónak találunk; e két tekintetből a nép Zágráb megye hatósága ellen nem panaszkodik, és ha igen — ez nem az eljáró hatóságot, hanem érdekl azon hiányokat, miknek helyreütését az ellenfél mesterfogásokkal halasztani tudja. Hogy azonban az itt röviden érintettek igazsága még inkább kiderüljön, közlöm augusztusi közgyűlésünk tárgyainak rövid kivonatát nem ugyan azon sorozatban, mint szönyegre hozattak, mert ez esetben az olvasók rovására hosszadalmasnak kellene lennem, hanem a felvett tárgyak érdekessége szerint.

Üdvari és helytartósági rendeletek ez alkalommal tartott közgyűlésünkre nagyobb számmal halmosultak fel, ezek közt első érdekességűnek tartom azt, mely a turopoljai gróf s közönségebeli néhány egyed ellen rendelt kir. biztosság ügyében érkezett. Miután Turopolya nemes közönsége e biztosság ellen, támogatva a megyétől, mindent megtett, mit alkotványos állása a törvényes igazság tenne engedett, és mivel a tiszteletteljes remonstratiók nem sikerültek, az érintett kerület nemes közönsége a biztost elfogadta, de egyik közgyűlésében határozatkép kimondá: mikép a nemes közönség biztos ur elé csak azon irományokat terjesztendi megvizsgálásul, melyek egyenesen a följelentett vádra vonatkoznak és ezeket is az említett kir. biztos ur a gyűlés jelenlétében nézze által. E határozat biztos urnak nem tetszvéen legfelsőbb helyre terjeszté azt panaszképen, honnan a főnérített leirat küldetett Zágráb megye rendeihez, ezeknek meghagyva azt: hogy Turopolya eljárását, mely a felség felügyelési jogaiba a biztos eljárásába törvénytelenül ütökzik, rosszszalják a egyersmind jelentsék ki Turopolya nemességének, mikép közülök azok, kik a kir. biztost eljárásában tovább is háborgaták a ráruházott hatalommal dacolnának, ha hivatalt viselnek, etől azonnal biztos ur által felfüggesztendő, egyébként szigoru eljárás tétetik ellenök. A rr. ezen leiratra ragaszkodtak ahoz, mit a nevezett kerület grófia J — ch Antal indítványozott, hogy t. i. ezen leirat tárgyalás és véleményezés végett adassék ki Turopoljának. Egy uttal, hogy elmu-

lasztalanul mi se maradjon, a' turopolyai gróf legalestimoniumot is választott.

A' második érdekességű tárgy volt azon kancellari leirat, melyben Zágrábmegye rendinek levelezési modora roszzaltatik; a' magyar megyékhez bocsátott körlevélben t. i. Zágrábmegye a' püspök és báni helyettes ó excját kisebbítő kifejezésekkel illette legyen; ezért a' rendek először megfeddettek, másodsor pedig utasítottak saját eszelekvési körükben maradásra 's nem kívül a' korlátokon csapongásra. A' rendek ezen leiratot, mint illet elfogadhatónak vélelték, de mennyiben az magvát hordaná azon korlátozásnak, mely a' megyei körlevelezés megszorítására czélozna 's talán gátlására is annak, hogy a' testvér magyar megyék ez uton ne tudósítsanak a' horvátországi sérelmes eseményekről, jónak találtatott azt a' sérelmes lajstromzásával megbízott választványhoz utasítani feljegyzésül jövő országgyűlésre. Kimondák még ezuttal a' rendek azt is: hogy körleveleikben mindig azon hangot tartották és tartandják, mely hatósági állásukhoz illik; egyébiránt a' rendek fentartják maguknak mindenről, kivél hivatalos érintkezésbe jónak, őszintén kimondani véleményüket, bármí egyházi vagy világi főhivatalnok legyen is.

Harmadik helyen emliten azon leiratot, mely a' káptalanhoz tartozott, de a' történt sok viszszaélés miatt a' megye által bezártni rendelt vágóhid érdekében küldetett a' megyéhez; ebben az illető irományok, melyekre a' megyei határozat támaszkodik, felkületni kívántatnak. 'S ez ellen semmi kifogásunk, de volt a' leirat mellett egy folyamodvány az illető káptalan részéről, melyben a' megye rendei nemcsak tiszteletlenséggel hanem egyenesen megrovandó gúnnyal illetetnek. És itt, mi közsajnt támasztott, az volt, hogy ezen vádat épen azon testület nyujtá be, melynek hitelvi közt főhelyen a' keresztyéni szeretet 's felebaráti igazság hirdettetik.

Elhatározatott egykor az is, hogy a' megye épülete közadózás után végeztessék; de némi változás történnén a' politikai életben, némely urak jónak látták magukat a' határozat terhe alól kivonni 's ebeli kötelezettségeiknek eleget nem tenni. Ezt a' folyó gyűlés első napján alispán ur a' rendeknek följelentén, ama határozat ujalag is megrovást tett 's hozzá adatott: mikép mindazok, kik magukat ez alól kivonnák, kötelessége leend a' tisztí ügyészek ellenökben törvényes uton eljárni. Így csak megyünk valamire; ámbár nehéz megfognunk bizonyos urak politikáját, kik igazságot, jogszerűséget pengetnek ajkaikon, 's midőn ezek teljesítésének sora kerül rájuk, elvonulnak; vagy, mint haragos gyermek, dacolnak.

Olvasatott a' g. n. egyesült metropolita körlevelét roszzaló 's az átmenet formáit szabályozó leirat is, mely Zágrábmegye részéről egyszerűleg tudomásul vétetett; ugyanekkor tárgykapcsolatnál fogva fölvetett a' g. n. e. iskolák felügyelőjének folyamodványa is, melyben a' folyamodó részéről következő kérelmek tétetnek: hogy a' felügyelőnek az iskolák vizsgálásakor a' megye részéről a' szükséges segély adassék meg; hogy egyik helyről a' másikra utazásakor a' megye előfogadatokat rendeljen, 's hogy végre az iskolatanítók úri és megyei szolgálatok és tartozások terhei alól mentessenek föl. Ezen kérelem első pontja, mint méltányos és igazságos, a' rendek részéről egyhangulag megadatott; a' másik kettő pedig országos intézkedés tárgyai lévén, a' folyamodó oda utasított.

Voltak még egyéb leiratok is tárgyalás alatt, de melyek kellő értesítés végett a' törvényszékhez tétettek; bővebben ezekről akkor, ha rólok határozás leend. Előkerült a' zágrábi ujságszerkesztők megactióztatásáról érkezett helytartósági intézvény is, melyre a' megye felvilágosító válaszszaal szolgáland.

A' tanácskozások magánügyekre tértek át, ha lesz valami nevezetesebb, tudósításom el nem maradand.

Muratáji.

Erdélyi ügyek. Sept. 10kén már 8 óra tájban tarka vegyületű sokaság csoportozott Kolosvár utczáin, kiváncsian váró az országgyűlés ünnepélyes megnyitására. A' városbeli czéhek zászlóikkal 's egymástól bizonyos távolságra álló könnyű lovas katonák a' tanácskozó teremtől kir. biztos ó mlga szállásaig egyenvonalos sort képeztek. Az országos terem épülete előtt egy század gyalogság 's a' helybeli katonai hangászkar, mely kir. biztos ó nmlgának a' terembe be és onnan kijövelekor az ismertes „Tartsd meg isten Ferdinandot“ himnuszot hallatá. Reggeli 9 órakor a' KK. és RR. őszszeülvén, szokás szerint a' tegnap ülést jegyzőkönyvét olvasák. Ez alkalommal Krasznamegye követe B. S. tegnap tett ovását tartalmazó jegyzőkönyvi pontra észrevételt tevén, ugy kívánta igazíttatni: miszerint Krasznamegye az 1837: 21d. t. cz. értelmében, mint Magyarország alkotó része veendvén részt képviselő által jelen országgyűlésen, azzal a' részek Magyarországhoz viszszaecatoltatása hátráltatásul lenni nem kíván. Mihez képest szóló követ küldőinek a' közelebb mult országgyűlé-

si jegyzőkönyvre tett minden e' tárgyra vonatkozó ovásit ezennel jegyzőkönyvileg megújítja. Ekkor a' KK. és RR. a' k. kormányzókat küldöttség által körükbe meghíván, kormányzó ó nmlga süri éljenzésekkel fogadtatott 's a' k. biztosnak ujalag megkérésére a' tegnap kinevezett küldöttség lón megbízva. A' terem nagy része fényes öltözött országos férfiakkal, hátul a' sorompók által elválasztott hely főrendű hölgyekkel vala tultömvé. Az utczákon a' nép zajos mozgása, a' katonaság rendbe állítása, a' tartományi posták előlovaglása 's a' megzendült néphymusz jelenték a' kir. biztos közeledtét. Ó felsége személyesítője fogadtatására a' teremből elibe ment az épület kapujaig a' kir. kormányzó több főúr kíséretében, 's fölkiérték számos katonatiszttel együtt. A' közönség szünni nem akaró éljenzésekkel üdvözölte. Kir. biztos ó nagymélt. az elnöki szék mögött veres szövettel borított emelvényen — ó felsége képe jobbjaálva kézben tartott kalappal várta be a' kir. biztossá kinevezetéséről szóló leirat felolvastatását; mely után kir. biztos feltett tábornoki kalappal az ó fels. képe alatt álló széken helyet foglalván, G. J. itélőmester felolvasá a' kir. előterjesztvényeket, melyek tartalma magyar fordításban következé: Első Ferdinand Isten kegy. Ausztria csász., Magyarország és Csehországok e' néven 5dik apost. királya, Lombardia és Velence, Galiczia, Lodomeria és Illyria királya, Ausztria főhge, Erdély nagyfejdelme és Székelyek grófja 'stb. Mélt. 'stb. Kir. Llyi atyáskodó gondosságunk, melyel, kormányzásunk legnehezebb gondjai között, igen kedvelt Erdély nagyfejdelme és csatolt részeinek közjöllele előmozdítására állandólag viseltünk, oda lévén mindenek előtt irányozva, hogy mindaz, valami hű alattvalóink jóllele és boldogsága emelésére befoly, a' törvények által meghatározott uton és móddal akép jöhessen létre, hogy a' kor kívánatai éretten megfontolva czélszerű törvényes intézkedések által alkalmaztassanak az ősi alkotványhoz, e' czélből Erdély nagyfejdelme és csatolt részeibeli három nemzetnek, 1846. sept. 9dik napjára, szabad kir. Kolosvár városban szokott módon tartandó országgyűlés kitűztetését határoztuk 's arra személyünket képviselő teljes hatalmu kir. biztossunk gyanánt őszintén kedvelt hívünket, tek. nagys. szab. báró Puchner Antalt, val. belső titkos statustan., a' Theresia jeles kath. rend lovagját, dics. Leopold császár jeles rendének, továbbá az orosz szent György és szent Ladomér 4dik osztályu, valamint szent György nagykeresztje lovagját, a' sziciliali király sz. György vitéz rendjele tulajdonosát, altábornokunkat, 3d. számú gyalog ezredünk tulajdonosát 's Erdély nagyfejdelme és csatolt részei fohadi kormányzóját határoztuk kinevezendőnek, kinek ti hű Karaink és Rendeink mindenekben, miket nevünkben előtöbbe terjesztend, teljes hitelt adjatok 's általa hozzátok intézendő kegy. határozatinknak, hódolati kötelezettségektekhöz képest, mint illik, hálás szízzel engedelmesskedni el nem mulasztátok.

Azon országgyűlésen, törvényszabta modorban ellátandó tárgyakra nézve oly sorozatot kívánunk tartatni, hogy 1ször minden, bármely tanácskozások előtt a' megüült korlátoknál állomásra a' titeket illető választási joghoz képest, az 1791: 20d. t. cz. értelmében, kijelölés történnék 's kegy. kinevezés végett késedelem nélkül előnkbe terjesztétek fel.

2ször. Hogy a' jelenleg ürességben levő kincstárnoki, tart. főszámvevőség-elnöki, két korm. tanácsnoki valamint itélőmesteri hivatalokra, hasonló módon kijelölés történnék 's kir. kegy. kinevezésünk végett terjesztétek föl.

3ször. Hogy az 1847/3. törvényzikk által rendelt rendszeres bizottság munkálatiból az urbéri munkálatot, mely az idézett törvény rendelete szerint a' többi előtt 's minden más munkálatól különváltan levén kidolgozva, előleg tárgyalandó, legelőbb vizsgáljátok át 's terjesztétek mi hamarabb legfelsőbb jóváhagyásunk alá; egyszersmind a' többi munkálatot, a' mennyiben már bevégeztetvük, rájuk vonatkozó kegy. határozatinkkal kapcsolatban tárgyaljátok. —

4ször. Hogy a' közelebb mult országgyűlésen alkotott 's kir. megerősítésünkkel érvényesített törvényzikkeket, legfelsőbb szentesítésünk végett terjesztétek föl 's egyszersmind azon országgyűlésről kelt más feliratokra adott kegyelmes választásinkat vegyétek tanácskozás alá.

5ör. Mivel tapasztalás bizonyítja, hogy az Approbata constitutio III. d. része 8d. czimének azon rendelkezése, miszerint a' benne leirt eljárásnak oly foglaló ellen, ki az általa elfoglalt javakban törvényes és közvetlen örököségi joggal bír, nincs helye, ellenkező magyarázatokra szolgált anyagul: az érintett törvény e' részben akép világosíttassék fel 's legfelsőbb jóváhagyásunk hozzájárultával oly módosulást nyerjen, mihez képest a' tetteles föllépés útja elzáratván, mind a' birtokban levő tulajdonosak igazságos követeléseit, mind pedig a' törvényes és kétségtelen örökösök jogai iránt kellőleg legyen gondoskodva.

Többire hozzátok... és fejedelmi kegyünkkel hajlandók maradjunk, birodalmi fővárosunkban Bécsben Ausztriában, jul. 9dik napján 1846. 's országglásunk tizenkettődik évében. **Ferdinand** m. k. b. Jósika Sámuel m. k. ó cs. 's ap. kir. felsége parancsára: báró Apor Lázár m. k. —

Ennek bevégeztével kir. biztos ó nmlga az országgyűlést megnyitotta rövid latin beszéddel, melyre kormányzó ó mlga szinte latin beszéddel válaszolt, ennek egyik pontjában ó exlja kiemelé: mikép Erdély rendei a' fölötti örömléket is nyilvánítják, hogy ó felsége k. biztos ó mlgának személyében oly teljes hatalmu kir. biztost adott a' kk. és rendeknek, ki alkotványos és hozzánk annyi kötelékkel csatolt országban születvén, már bölcsőjétől fogva köz és magán szokásinkban avatott 's nyelvünkben jártas levén, bennünket, legyen szabad remélnünk, jóssággal halmozand, ki a' haza és király iránt évek hosszu során át érdemesitve magát, kedves ó felsége előtt 's e' kettős szempontból a' fejdelme és hű népe közt legjobb tolmács lehet.

Huzamos éljenzés közepett kir. biztos ó mlga a' teremből eltávozván kormányzó ó mlga felszólítá a' kk. és rendeket, hogy az országgyűlési beszédek szerkesztési rendezéséről előleg értekezzenek. Ekkor kormányzó ó nmlga szinte harsány éljenzések között eltávozván országos elnök az ülést elosztatta. A' sept. 12diki ülésben napi renden volt az országgyűlési tanácskozások folyamát 's eredvényit tartalmazandó irományok szerkesztése, bírálata 's kinyomatásuk iránti intézkedés; határozat: a' mult országgyűlési gyakorlat szerint egy 35 tagu bizottság választása, melynek teendője lesz az itélőmester által szerkesztetni szokott jegyző- és irománykönyv bírálása 's kinyomatása iránt valamely nyomdatulajdonosali alkudozás. Mi a' beszédek tártat illeti, a' kk. és rr. általánosan fejezzék ki ohajtásukat oly közlöny létesítése iránt, mely az országgyűlési vitatkozásokat minél kimerítőbben és gyorsabban juttassa nyilvánosságra 's egyillyennek szerkesztése 's kiadására mód és eszközök iránti gondoskodás végett az elnököt kérték meg. A' nevezett bizottság megválsztása sept. 14re tüzetett ki.

F e l s ó - F e j e r m e g y é n e k a u g . 24diken tartott közgyűlésében országgyűlési követekké — mint már említők — gr. Bethlen Gábor és Horváth János választattak meg. E' választást előzőleg néhány nappal korteskedési kísérletek is mutatkoztak, mint az E. H. mondja — de e' rélyes ellenlépés azokat meghusitá 's a' kortesjelölt a' választás napján hősileg retirált 's így a' megyének mult hongyűlési követei megtartattak. A' követi utasítások főbb pontjai a' mult országgyűlési elveknek viszhangjai.

M a r o s s z é k n e k a u g . 25én folytatólag tartott közgyűlésében elnökli főkirálybíró az ülést megnyitó beszédben kinyilatkoztatá: mikép országgyűlési követek választására aug. 10én tartott közgyűlés folyamát részint az akkori választáskor történt kihágások 's rendtelenségek miatt félbenszakítani volt kénytelen; most követválasztási közgyűlést tovább folytatandó komolyan felszólítja a' nemes szék rendeit, hogy a' szék méltóságát szemök előtt tartva, a' törvény által parancsolt rendet mind a' tanácskozásban, mind a' választásban szorosan tartsák meg. Ezután az utasításkészítésre megbízott választványmunkálata olvastatott; ennek rendén a' szék rendei kötelességökké teszik követeiknek, hogy a' megüült két itélőmesteri hivatal betöltését mindjárt országgyűlés elején eszközöljék. Továbbá a' kir. előterjesztések harmadik pontjában érdeklert urbéri tervezetre vonatkozólag meghagyák követeiknek nyilvánítani: mikép az adózó népet alkotványos határok közt boldogíthatni e' nemes szék is a' legsürgetőbb teendőnek találja. Ha a' részek viszhakapcsolatása kerülne szönyegre, a' haza törvényes határai mególtalmazása mellett hathatós szót emeljenek, nemkülönbén a' szász nemzeti ispán választásmódjának újabb megállapítását, mint mely az 1791: 8. t. cz. ellenére orsz. törvényhozáson kívül történt, törvényellenesnek nyilvánítsák. Eszközöljenek követ urak nemzetiséget biztosító „gyarmatosítási törvény“ 's a' honosításról szóló törvényzikknek idő 's magyar nemzetiség igényeinek megfelelő szabályoztatását. A' magyar nyelv tárgyában felkülett t. czikk ha úgy erősített meg, mint felkületett, fogadják el azt, de más nyelv diplomatizáltatásába ne egyezzenek. A' többi pontot jövő számunk adandja.

T o r d a m e g y e követutásításnak előpontjában megemlíti: mikép követeit az urbéri ügyben csak ugy utasíthatja: ha az ebben működött országos bizottság dolgozatát előbb megvizsgálja, ez okból a' követek utasíttatvák, hogy mind ennek, mind a' több rendszeres bizottsági munkálatnak a' megyékhez lekületését kívánják és eszközöljék. A' rr. sérelmeik forrását a' törvények meg nem tartásában találják; így igen fontos sérelem az, miszerint a' jelen országgyűlés négy év mulva van hirdetve, holott megtartatását a' törvények minden évben rendelik; kivált nemzeti nagy kárral esik az most, midőn a' haladásnak indult korszellem, a' nemzetek életében gyorsabb fejlődést szül, hogy a' haladás-

nak ezen olly fontos eszközét maga idejében nem használhatni. Ez okból utasítanak követ urak, hogy eszközölnének felírás, mellyben megkérve legyen ő felsége 1) az országgyűlések évenkénti megtartására, 2) hogy a hozott és fölterjesztett t. javaslatokat azon országgyűlés folyama alatt méltóztassék megerősíteni 's leküldeni, 3) a' mult országgyűlésen fölterjesztett itélőmesterei választottakból megerősítésre. A' részmegegyék Magyarországhozí viszszaacatoltatását Torda ellenzi, ellenben a' két testvér haza egyesülését buzgón ohajtja 's követeinek meghagyja ezen nagyszerű ügy előmozdítását; a' rr. ebben helyezik és igen méltán, nemzeti nagyságunk legszebb reményeit. A' többi pontot következő számunk adandja.

Közepszólnok egye rendei meghagyják követeiknek, hogy az urbérhez ne szóljanak addig, míg az országos bizottság munkálatát közlés végett ki nem kéri, 's arra utasítást nem veendnek. A' részek elszakasztatására nézve fejezzék ki, miszerint Erdélyiely együtt akarják Középszólnok rendei az egyesülést vagy visszaacatoltatást. B. Frimont Péterré Gyulai Karolina grnó panaszát, melly-nélfogva az ezen megyében keblezett Paczalusa nevű határon levő erdejét a' biharmegyei nagyváradi deák káptalan Szalacs helységéhez foglalta, terjeszszék elő 's az ország e' részben megcsontított határának kiegészítését eszközöljék.

A' k. orvoskar 1846. Jul. 25kén 's 26kán tartott ülésel. A' gyülekezet nagyszámu volt, minde-nekelőtt a' mult évnegyedes ülésben választott új tagok föleskettek. Ezután H a v a s dékán ur lelépven egy évig viselt hivataláról 's a' közbizodalmat megköszönvén, egy-szersmind rövid áttekinteben elősorolá a' lefolyt dékáni év történeteit. — Az egyetemi rector-választásnál ez évben ő elnökösödvdn, legelőször vitte magyar nyelven ez ünne-pélyes eljárást. Nehézségek támadván a' nyelv tekintetében, a' nm. helyt. tanács e' részben is a' honi nyelvnek kedvező határozatot bocsatott ki. A' tanítványok fölvetelénél, va-lamint a' szigorú próbatételeknél szigorubb eljárását az or-voosi karnak említé meg; minélfogva egyuttal a' szerencsét-len orvosok száma kevesbül. Bejelenté az orvoskari pénz-tár ez évbeni gyarapodását, melly mint tudva van, elszegé-nyült orvoskari tagok fölsegéllésére van szentelve; a' sep-temberi ülésben e' tárgyban bővebb számot adandó. Érinté a' „cassa literaria“ csekély létét 's az orvosok özvegyei 's árváira használatát illetőleg, a' mult idők elmulasztására 's a' jövőben teendőkre nézve „barátságos viszonos értesítést“ s egyezkedést ajánlott. Megvallá, hogy ez évben sok ügyben orvoslás történt, elég érinteni a' tagok fölvetelénél 's állásukban megalapított jogegyenlőséget, a' nemtanító ta-gok rendes meghívását a' szigorú próbatételekhez; melly te-kinetben hálaérzeteit nyilvánítá az orvoosi kar minden ügyét buzgón 's hathatósan előmozdító elnökség iránt, egy-szersmind bölcs intézkedésibe ajánlván a' „superarbitrium“ eddig még tökéletlen állapotát.

Ezen történeti áttekintet, ámbár a' tárgyak ismérete-sek, — mégis, mint végszó, a' megbízó testületre kedves hatást gyakorolt; sem szabály, sem föl szólítás, hanem bi-zonnyal csak magasb lovagias fölfogása hivatalos kötelezé-seinek vezeté H a v a s urat ez egyszerű hivatalos végvázat nyilvánítására. De volt is ez évben sokkal több anyag ezt tehetni. —

Az elnök, helyeselvén dékán ur buzgó 's ügyes eljá-rását mindenben, ezen végszámolásra nézve kinyilatkozta-tá, hogy szinte maga is ohajtá, miszerint a' mindenkorí dé-kánlelépésnél azon történetek áttekintete adassék, mellyek a' kar közülése elibe tartoznak. A' superarbitrium ügyét il-letőleg kijelenté elnök ur, hogy e' részben is örömet haj-land a' tagok kívánatira, de megemlíte némelly nehézsége-ket is, nevezetesen, hogy bizonytalan: vajjon törvényszéki, vagy általában státus-orvoosi ügyek 's kérdések megbirálá-sában 's eldöntésében nem fogja é megkivánni a' nm. kor-mányzó testület, hogy csak olly tagok vegyenek részt, kik státusszolgálatban állnak? czélszerű lépések azonban ez ügyben történehetnek.

Történt ezután a' dékánválasztás, mint eddig még so-ha — mert két czédulán kívül, — mind csak H a v a s r a szavazott 43 tag. Itt commentár szükségtelen. Viszszapil-lantván mis a' lefolyt dékáni évre, meg kell vallanunk, hogy ez üdvös termékenység 's jellemre nézve eddigelé páratlan. Az orvoskari történetek imez évlapján számos átalakítás és javítás örökre fog ragyogni! Mik' történetek, kiki tudja, érzi egyszersmind minden méltányos ész és kedély, hova mennyire hajlik hála 's hódolata — de egy nem említettett meg: a' k ö z s z e l e m zsendülő fejlődése. E' nagy szó egye-dül jobb jövendőnk bölcsője! melly ez évben az özvegyek 's árvákról gondoskodásban — habár eddig kedvező czélt nem érthete is — legelőször testesült.

Együtt ültünk 's barátságosan egy czél után töre-kedtünk egyszerű gyakorlók, ifjabb tagok számos tanító taggal, a' kar működéseiben öszülökkel — kiket tisztelni és

szerethetni ószinte örömrünk; és mi könnyebb nekik, mint ezekben részesülni? — de legszebb, legszentebb földat is mindenben, mi „orvoosi közügy“ segédkezett nyujtani! — Az idő itt van, az orvosok sorsa sürget; békét és közreműkö-dést kíván. Illy számos testületben ugyan, mihelyt szabad férflas mozgalom fejlődik, lehetetlen, hogy egyes surlódá-sok ne történjenek, lehetetlen hogy egyik vagy másik, vagy többek mondása vagy tette másokra ne hasson néha kel-lemetlenül; mert emberek vagyunk. És az orvosok gy-aakorlati viszonya milly kényes! 's e' viszony az orvosok min-den egyéb viszonyaira nagy befolyást gyakorol. De minden esetre mindenben, a' karban 's az életben, könnyebb azok állása, kik nyilvános hivatalok disze 's anyagi támasza ál-tal biztosították; ók az orvoosi gyakorlat terén is könnyeb-ben mozoghatnak azon gyengéd 's nemes körítvényben, melly tiszteletet szeretetet ébreszt, midón az egyszerű tá-maszatlan gyakorló, ki szinte emberélet föntartásával fog-lalkozik, 's ugyanazon nemes pályán működik, sokkal több és nagyobb haj, nehézség 's kedély-ingerültségnek is van alávetve. És ha néha egyik vagy másik részről ingerültség fakad bár nem a' legnemesb módon is — amaz könnyeb-ben tulmehet rajta, 's hű maradhat azért a' magasb köz-célhoz. —

Isten tudja, igaz jósló vagyok ó? de mint állapotun-kat és viszonyainkat látom, mellyek a' mult évben tagadhat-lanul javultak, merem jóslani, hogy a' béke 's vele a' köz-szellem fog gyarapodni közöttünk. Részükről minden jó gondolkodásu közelíteni hajlandó — 's kik ingerülten idegen-kednek: lássák, mit tesznek. Concordia res parvae crescut 'sat.; mialatt ugyan én nem azt értem, hogy mindig csak si-mogassuk egymást, 's egyikünk csak azt tegye 's mondja, mit a' másik; hanem hogy legyünk minden vita mellett is jó ügyfelek 's közügy emberei. — A' mi e' részben is jó változás történt, jól tudjuk a' vezérelt módja mennyit tett! de meg-gondolván a' dékán helyzetét, kiki állítja, mennyi jót és rosztat szüülhet az is e' részben. Tudjuk, gáncos körülmé-nyek alatt lépett Havas ur hivatalba; meg kell ismernünk, hogy nemcsak igazságosan, de a' méltányosság finom ta-pintatával kellett vinnie a' dékánásgot, hogy ez alatt a' vi-zszonos közelítés némi haladó lépést tehetett.

Fontos e' hivatal; legszebb disze a' gyakorló orvos-nak 's mindinkább meggyőződöm, hogy „gyakorló“ orvos a' legcélszerűbb dékán. Nagy jutalom azonban e' pályán töb-bé nem várja őt. A' teher növekedett — mint mondatik 5—6 órányi foglalatosság naponkint, 's e' mellett a' jöve-delem tetemes csökkenése — e' körülményeknél fogva, azt hiszem, hogy „elfoglalt“ gyakorlók nem igen fogják e' hiva-talát kívánhatni, 's tán kevesen is utána vágódni; de szük-ségek, hogy fontos hivatal viszonyait elfogulatlan figyelem-mel ismerjük mindnyájan: hogy a' jövő választások is meg-feleljenek azon sokoldalú földadatnak, mellyek e' hivatalhoz kapcsolattak. —

Julius 26án tartott ülésben fölolvastván a' mult évnegyedes ülés jegyzőkönyve, három választat közölte-teteli velünk: 1) Az egyetemi tanács a' „vegytani doctoro-ka“ a' karba nem gondolja fölveendőknek, mivel nem gy-aakorló orvosok, 's mivel egyetemünknel nem avattnak föl. 2) A' bécsi és pesti orvosdoctorok közti viszonságra néz-ve (colloquium 'sat.) az egyet. tanács kedvező vélemény-nyel kísérendi folyamodásunkat a' nm. helyt. tanácshoz. — 3) A' tagkeblezési díjak ezentul az orvoskar tagjai között egyarányosan elosztandók.

Ezek után elnök ur előadá az orvos-özvegyek 's ár-vák ügyében saját elnökle alatt működött bizottság eredvényét 's javaslatát, miszerint szigorú vizsgálódások ut-án a' bizottság többsége a' „viszonos biztosítás“ tervét, hogy biztos legyen illy intézet, nem találá olly kedvező fizetési a-rányokkal létesíthetőnek, hogy az az orvoosi közönségnek a-jánlható legyen. Wagner a' legelfogulatlanabb birálati szem-pontból röviden előadá a' Tessényi 's általa tett bő vizgá-latok eredvényét, mellyből olly nagy befizetési arány szük-sége tünik ki, hogy azt kecsgetőnek mondani nem mer-né. Ha azonban az árvák elkülönítetvén, csak özvegyein-ke kívánjuk biztosítani: akkor majd 1/3 résznyi befizetés ele-gendő lenne (p. o. 30 éves férfi 20 éves nővel, 240 pftt egyszerre 's évenkint 16 pftt). Kiemeltetett némellyek által, hogy egy csekély számu társaságnak nem czélszerű illy vá-lalatban a' nagyszámu efféle társaságok mellett föllépni; ha-nem jobb lenne, ha általunk valami történnék, csak az „el-szegényült“ orvos-özvegyek 's árvák javára intézkedni; e' czélra talán hatna egyszersmind az „esprit de corps“ 's a' jótékonyosság szelleme, 'sat. Határozattá lón tehát az utó-lsó, Tessényi-Wagnerféle eszmét 's az érintett csak „sze-gények“re szorított tervet közleni az orvoosi közönséggel: hogy lássuk, hányan 's mire hajlandók. Ezen tárgyak szer-kesztésére ő nsága ifj. Bene elnökle alatt egy kis bizott-ságot nevezett ki.

Ezután napirendre került az orvosok törvé-nyes díjszabályát illető indítvány. Tudva van, hogy

alulirt e' tárgybani indítványát a' mult évnegyedes ülésben előre jelenté. Ez ülésben a' mennyire saját kifejezésimre emlékszem — e' tárgy előadásának rövid öszpontosítása kö-vetkezőkben állott: „Érzem, hogy nehéz és kényes tárgy a-lá vetettem gyöngé vállaimat, midón indítványt jelenték, melly az „orvosok törvényes díjszabályának tökéletesítése 's érvényesítésére czélok.“ E' tárgynak sok oldalai vannak, mellyeket főleg öszszehasonlító szempontból taglalni hosz-szas volna. Szabadjon jelenleg főkép csak a' főállók díjsza-bályi viszonyokat fejtegetni; mi a' gyakorló orvosok nagy száma előtt talán hasznos és érdekes leendhet; mert e' fon-tos tárgyat nem mindegyik ismeri. Ennek okát pedig abban találom, hogy a' létező díjszabály nem eléggé törvényerős 's a' hatóságok által holigy, hol amugy vétetik tekintetbe, vagy épen nem. Hozzá szoktunk, hogy életünk fáradozásai az élet föntartása körül csak a' nagylelkűségnek, sőt némi-leg önkénynek is odavetettvék! Bizonyos szomorú resigna-tio mély gyökeret vert az orvosok között: mintha ennek csak így kellene lennie, mintha javítani nem lehetne rajta! azonban ez úgy tán még is kedvezőbb fordulást vehet. — Egy érvényes díjszabálynak némi pszichologiai viszonyait a' közönség és orvos közt jelenleg mellőzöm, 's csak az egy-szerű tényhez ragaszkodom: hogy efféle díjszabály nálunk is létezik, mint majd minden országban szükségesnek ta-pasztaltott; minthogy „törvényszéki ügyeket az orvos és a' beteg felek között elmellőzni nem lehet. Hanem hogy a' főállók szabályok 's intézkedéseknek némelly gyöngé olda-lai vannak 's hogy a' hatóságok azt rendszerint vagy nem is-merik, vagy nem az orvosok javára magyarázzák, azt szá-mos eset által lehet bizonyitnom 'sat. 'sat.“

Előadván több illy esetet 's az illető törvényszéki ha-tározatokat, hol a' panaszló orvosnak, vagyonos emberek részéről vagy semmi, vagy 1/4 vagy 1/5 része annak, mit joggal várhata, itéltetett — csak két illyes ügyet említhetett meg előadó, hol felsőbb törvényszékek nagy díj-öszevege-ket csonkítatlan itéltek meg az orvosnak. Fölolvastván a' Budapestben használatban levő 's 1836ban latin nyelven kia-dott díjszabályt, melly ugyan imitt amott az országban (p. o. Tolnában is) a' főorvosok által sinórmértékül használ-tatik, de hazánk legnagyobb részében nem is isméretes; ma-gyarítván annak tartalmát, kitüntetni ügyekezett előadó a-zon részeket, mellyek javítandóknak látszanak. Többek kö-zött az érintett szabályban 51 különböző orvoosi és sebési működésnek „legalsóbb díja van kitéve“, p. o. 30 kr. egy-szerű orvoosi látogatásért, 2 pftt tanácskozáért, 1 pftt ku-tacsért, 3 pftt kisebb tagesonkításért 'sat. és az rendeltetik: „hogy vagyonosbagnál ezen díj arány kétszeresen vagy há-toroszorosan is megállapítható.“ — Úgy látszik, sokkal jobban állana a' dolog, ha e' három arány közt a' középső tételnek ki, p. o. 1 pft. egyszerű orvoosi látogatásért 'sat. 's kevésbé vagyonosak ennek felére, gazdagok pedig két-szeresre volnának kötelezve. Továbbá az említett díjsza-bályhoz kapcsolott rendeletekben kitünteté indítványozó azon kifejezéseket, mellyek léténél vagy fogyatkozásánál fogva, leginkább történehetnek fölremagyarázások az orvosok ká-rára. — Ezen hoszszas, de fontos és kevésbé ismert ügy „jelen állapotát fölvilágositni“ törekvő előadás után, bizott-ságot kért szóló kinevezetn, melly az ügyet szigorú vize-gálat alá vetvén, annak czélszerű átalakítást tervezhetne.

Hozzá szólának sokan és melegen: Schmid, Fromm-hold, Plösz, Wagner, Havas, Schlesinger, szükségesnek nyilatkozattván a' törvényes orvoosi díjszabályt. Érintetett egyszersmind annak általános befolyása az orvoosi gy-aakorlatra 's az orvos és beteg közti viszonyra — többé vagy kevésbbé kedvező szempontokból. De kiki állítja, mint az indítvány czélja is volt, „csak a' törvényszéki szempont“ joggal föl fogható; miképen éljen vele az egyes orvos, vagy milly esetekben? azt előre nehéz volna meghatározni. Szá-zakat ezeket gyógyítottunk és fogunk gyógyítani minden jutalomigénylés nélkül — barátságból, tiszteletből, vagy mivel szegények; de nem lehet ártalmas, ha a' közönség al-kalmilag megtudja, hogy az orvosnak is vannak hivatá-sában törvényes jogai. Egy eset n a g y o n isméretes előtem, hol 4 évi fáradozás után vagyonos és nagyszámu család-ban, ez köszönet nélkül távolra elköltözött, 's hoszu idő u-tán olly jutalmat küldött az orvosnak, mellyből mintegy 15 kr. jött volna egy látogatásra. És midón ezt — elfogadni szé-gyellvén — a' legénytelenebb nyilatkozatokkal viszsza küldé az orvos — a' legszerűbb választ nyere tőle, mellyben többek közt az mondatik: „az orvosnak betegeket gyógyít-ni kötelessége, jutalmának mennyisége pedig a' betegek jó akaratától függ 'sat.“ Én azt hiszem, hogy illy esetekben, ha egyébként az orvosnak némi viszonyai vagy öszszeköt-tetései azt engedik, kötelesség megmutatni, hogy nekünk is van jogunk 's van működésünknek anyagi becske is. E-gyébként, mi itt a' nagy város központjában sokkal kön-nyebben nélkülözhető a' törvényes támaszt; de mi törté-nik naponként az orvosokkal a' kevésbbé mévelt, ámbár va-gyonos néposztályban — főkép halálozások után, vagy mi-

dón töm
talmát
maszra
nem mé
gyéb ha
javítani?
bernek
's hog
nem is é
gyon bő
E
zatát, bi
vén egy
mérték
nak teki
kényes-
meztete
széki sz
lapos és
kidolgo
emléks
Bene, V
Török é
gyar él
zatát és
pedig sz
N
érkezett
kén's ig
czímű 5
nyilván
idő meg
annak á
a' rende
kezni sz
e s y l
B
s erint
bész, 18
lább két
gyelnek
meg ar
lyamodj
hanem
bajt több
lön vidé
váltó-
csiak va
orvosok
biztosb
rend é a
tal nem
rünk sz
gó szon
tagu es
ebéd ut
el lakás
alább o
maradt
pig, mi
lábadat
régén é
mészet
számkiv
sonló c
rosi do
számát
ritettek
kalmat
ellen i
közék,
lennéne
ablakát
suhancz
kétiz fel
bálja eg
érkezőn
karta p
szánja
togatva
tán egy
Pesten
száz do
rug, ha
gyasztó
nat ann
földjé
beri vér
sunkban
val enné
ságlve
körme
csak me
nyink a'
gazi ért
rás hog
vasott o
zelhetni
a' becsü
tés mell
kal keve

dön tömeg-gondnokok intézkednek?—Ök fáradozásuk jutalmát nem mindig képesek elvetni, hanem törvényes támaszra szorúlnak.—És mi történik „in partibus“? vajjon nem méltó volna e' csekély mértékben fizetett megyei 's egyéb hatósági orvosok sorsát is némi törvényes díjakkal javítani?—Igen—de hogy? Illykor észébe jut szinte az embernek az „orvosi“ törvények (Medizinal-Gesetze) híjánja, 's hogy még nem vagyunk Poroszország; de egy ugrásra nem is érünk oda. (Poroszország orvosi díjszabálya is nagyon bő és kimerítő.)

Elnök ur, méltányolván a' többség ohajtó nyilatkozatát, bizottság-kinevezésre késznek nyilatkozott, hozzá tévén egyébként, miszerint ő nősége 's tárgyat mindig nagy mértékben gyöngédeknek, sikosnak 's árnyékoldalakkal bírónak tekinté; 's ezen oldalakra ezennel is, valamint az orvos kényes—nemes, de súlyos gyakorlati álláspontjára figyelmeztetett, megismervén egyébirnt a' díjszabály „törvény-széki“ szempontját, és ha valami történik, hogy legyen alapos 's törvényes, ohajtván—a' tárgy minél tökéletesb kidolgozására bizottságot nevezett ki, melly, a' mennyire emlékszem, következő tagokból áll: Schmid, Tessényi, Ifj. Bene, Wagner, Schlesinger, Arányi, Gross, Plósz, Halász, Török 's alulirt—Havas dékán elnöksége alatt.—Ki' magyar életviszonyokat jól ismeri—az elnökségünk nyilatkozatát 's tettét méltányolni tudandja.—Ezen küldöttségnek pedig szép 's fontos, de nagy 's nehéz munkafeladata van!

Dr. Schöpf.

Nemzeti színház Folyó évi szeptember 1-ére beérkezett pályaművek sorába szánt, de csak szeptember 14-kén 's így későn érkezett. „Szenevdeley 's szenevdes“ című 's fölönvonas történeti szomorudjáték szerzője ezennel nyilvánosan értesítették, hogy miután műve a' kijelölt határidő meg nem tartása miatt pályára nem boesáthatatik; vagy annak alulírtól leendő visszavétele iránt nyilatkoznai, vagy a' rendező dramabíró választványhozi áttétele iránt rendelkezni sziveskedjék. Kelt Pest-n, sept. 15-kén 1846. F. A. n. e. s. y. L. a. j. o. s. a' nemz. szinh. orsz. igazg. ügyvivője.

Budapesti napló. (Sept. 20-kán.) Egy orvosi lap szerint Magyarországon van: 58 r. díjas orv., 21 sebéssz., 184 bába; rendes fizetés nélküli természetesen legalább kétannyi van; tehát egészségi állapotunkra elegendő ügyelnek, csak az a' kár: hogy hazánk köznepe nem értett még meg arra, hogy kórházalamban értelmes emberekkel folyamodjék, kik egészségi állapotán alaposan segíthetnének, hanem többnyire kuruzslókra bizza magát, kik a' jelenlevő bajt többnyire még nagyobbítják; innét származnak azon külön vidékekről hozzánk szárnyaló hírek, hogy egy helyen a' váltó-másutt meg az epeláz minő pusztításokat tesz. Kiváncsiak vagyunk azon pályamunkákra, melyekre a' magyar orvosok 's természetvizsgálók jutalmat tüztek ki: „ha ánk biztos orvosi lábra helyzetése tekintetében, vajjon nyerendé az egészségné ügye akkor is valamit, ha népnevelés által nem igyekszünk előbb a' tért elkészíteni gyógyrendszereink számára? — Ismét egy a' városi rendőrség körébe vágó szomorú esemény juttat tudomásunkra: múlt héten egy hét tagu család piaczon vásárolt gombát evett levesében, kik ebéd után mindnyájan a' mérgezés kínos jelei közt terültek el lakásukon 's egyikük sem bírt annyi erőhöz jutni, hogy legalább orvosi segélyért futhasson; a' ház többi lakói némán maradtak jajgatásaira 's e' helyzetben kintódtak másfél napig, midőn aztán csak a' jótékony természet segédelmével lábadtak fel. A' schola salernitana' egy pár versben már régen 's helyesen írta meg ama haszontalan földpöföteget természetét, méltó, hogy az orvosi rendőrség ártalmait miatt számkivesse 's annál inkább, mivel egy idő óta miénkhez hasonló eseményeket már több lapban olvasunk. — A' pestvárosi dologházban 173 férfi 's 135 nőszemély van; ezek számát szaporítandó 133 esavargó egyedül haza kényszerítették, 43 pesti születési pedig utcaegyengetésre fog alkalmatolni fejenként 6 p. kr. napidíjjal; ezek tehát akarattal ellen is becsületes keresetbe jutnak. Ilát azon lézengő gyermekök, kik naphoszánt a' Dunaparton ácsorognak, hova lennének térítendők? múlt vasárnap egy barátunk dunaparti ablakából nézdelé, mint gyakorolják magokat e' reményteljes suhanczok: kettejük midőn látta, hogy tisztos uri ember érkezik feljő, kitől valamit várhatni, öszszekapva jól elszibálja egymást, akkor egyik futásnak ered, a' másik pedig az érkezőnek sirva riva panasolja el, hogy amaz erővel kicsikarta pénzét; — részvevő kebel az illy szerencsétlen is megszánja 's néhány krajczárt juttat a' panaszlónak, — így váltogatva vagy egy óráig folytatják kereseti readszerőket, aztán egy közel korombá vonultak ezen kis iparlovagok! — Pesten egyetlen gyárnok hetenkint 100 ezer szivart készített száz dolgozó nőszemély által; ez évenként 5 milliónál többre rug, ha folyvást egyenlőn munkálkodnak, 's csak hazai fogyasztókra van számítva; más gyárak öszszesen legalább hat annyi készítenek, sok fogyasztó e' bőségben mégis külföldi; a' hitók Látzik hogy még hátra vagyunk. — Az emberi vérszopók egy uzsorásba bűt példányá látható fővárosunkban; ehez múlt héten egy vidéki ur ment fiatal barátjával ennek könnyelműleg tett adósságát lerovandó; az adósságlevél, illetőleg váltó 175 pengőről szólott, mit az uzsorás körme közt tartva ajtonálló vendégeitől az ablakhoz futott 's csak meszszirol mutató meg; illy ovatos helyzetben jövevényink a' váltót 60 forintra alkudták le, — mennyi lehetett igazí értéke? — Midőn fizetésre kerül a' dolog, látja az uzsorás hogy adóssánál több pénz van, reszketve kapará fel a' teolvasott öszszegét 's a' váltóval együtt zsebébe dugá, — képzeltelme a' viaskodást, melly most e' sáttánnal történt; végre is a' becsületes rész engedett, 's csak még 10 pengő felízetés mellett vihették el váltójokat. — A' budafoki szüreten sokkal kevesebb bort szürtek az idén mint tavaly, de azt mond-

ják, hogy a' híres —34kinek jóságban mitsem enged. — A' pesti magyar gőzhajózási társaság hírszerint erőlesen mozog felállhatása felé, reményleg a' győr-pesti társaság ebebe fog keblesülni. — A' budai szinkór nöigazgatóság alá került; ez már egyszerű példány a' papucs-kormányának, hol sajátlag nem is nő, hanem hajadon parancsol. — Mivel a' német színházban még nyárban sem bír felhevülni a' közönség, hogy a' művészetnek legalább tőlben egy kis hatása legyen, jövő tőre korán megkezdik a' fűtést. — A' választó polgárságnál most egy egyszerű szinkór városi költségen építetése forog szőnyegen, mellyben idegen művészek adhassák látványos játékaikat; ekkor aztán minden vendég tartozik jótékony czérra játszani 's a' városi szinkórért adózni. — Múlt héten a' Rakoson a' magyarországi főhadi kormányzó parancsára nagyobb szerű hadi gyakorlat tartatott, mi igen kíváncsivá tevő a' városi népet; hírszerint e' gyakorlatok még néhányszor megújítatnak. — Fialat irónk mint halljuk, magyar östörözöt szándékoznak szerkeszteni; az eszmében csak e' sajón érezhető, hogy úgy is eléggé vagyunk sújva 's östörözva mindenféle physikai 's morals baj által. — Az uzsodák évszaka lejárt 's azokat, kik nyáron jól kimosták magokat, most öszszel megtánczoltatják, majd tél utóján bálókban megizasztják, azután megbőjtöltetik, végre ismét vízbe dugják; tehát egész év csak hosszú gyógykezelés különféle pathia szerint; de mivel tudva van, hogy sok szakács elsózza az ételt, végre az embert is siba sózzák! 's itt már méltán elmondhatni: hogy sorsát senki sem kerülheti ki.

Amerika.

Londoni lapok szerint az egyesült státusok békekisérlete felőli tudósítás oda lenne igazítandó, miszerint a' tanács ugyan minden bizonynyal jóváhagyta az elnök eljárását, melly szerint Amerika mint békeajánló fél lépe föl; de a' kért 2 millió dollárt illetőleg nem fogadta el a' kérdéses billt, miután azt a' képviselő ház már sajátjává tette. Utóbbi azonkívül nagy többséggel egy záradékot is fogadott el, melly a' rabszolgaságot Californiából 's mindazon birtokból kizárja, melly netán az unio birtokába kerülne. A' congressus a' rabszolgaságot Oregonban is eltűnt 's ezen től egy rabszolgatartó státus sem fogadtatik az egyesült államányok közé. Jova 's Wisconsin vidékek most az unio-ba fölvétettek 's így az egyesült államányok száma most harminczra megyen. Ujyorkban két önkéntes ezrednek a' Californiába szánt szolgálat számára folszereltetése nagy figyelmet gerjeszt. Az ezredek erőteljes férfiakból állnak 's egy szigeten táboroznak az ujyorki kikötőben, hol is naponkint 6 órahosszig tartanak fegyvergyakorlat. Csak a' szükséges szállítási hajókra várakoznak, hogy illető utjokra induljanak. Junius 9-kei montevidoei levelek szerint Rosas 's Oribe nyilatkozványokat boesáttak ki, minek következtében a' francia vagy angol zászló alatt a' Laplata folyamon vitorlázó hajók tisztie 's legénysége kalóznoknak tekintetvén, halállal bünhődnek. — Május 27-kén este Rivera tábornok a' Montoro-parancsnoklotta berontási had egyik osztálya Las Vivas falunál nevezetes győzelmet aratott. Az erről szóló tudósítás jun. 2-kán érkezett Montevidoeba 's a' lakosság által harangzugással hirdettetett. Ezen győzelem által Rivera 600 uruguayit szabadította meg, kiket Montoro Las Vivasba zárt volt be. Erre nem sokára egy másik győzelmet hirdettek a' harangok. Ezt az Uruguay szolgálatában levő olasz ezred tábornoka Garibaldi nyerte Salto közelében egy, Lamas 's Verrera alatt portázó 600 főnyi eszabon. Az ellenség Rio Grandenak futott; Censurion ezredes máj. 24-kén erős lovas osztályval ment oda gátlásul, nehogy Oribe ama tartománygyal egyesülhessen.

Veracruz 's Tampico ostromlata a' éjszakamerikai hajócsapat által még folyvást tartott; de a' sanjuan d ulloai erősség még nem vétetett ostrom alá. Veracruz város jul. 31-kén nyíltan a' mostani kormánytól Santa Ana részire tért. Ez aug. 8-kán utazott el Havannából, számbizetése eddigi helyéről, állítólag a' Yucatan státusban levő kis mexicói kikötőbe Sisalba; azt hívék azonban, hogy egyenesen Veracruzba vitorláz biztosítást nyervén, miszerint az ostromhad nem fogja kiszállását akadályoztatni. Csakládja 's Almonte tábornok kísérik őt.

Bolíviából jelentük, miszerint ott Corocoo közelében bizonyos Teare nevű óras egy igen dus ezüsbányát fedezett föl, melly gazdagságra nézve állítólag a' potosi ezüsbányákat is felül tűn a' mulni. — A' britt postahajó-társulat intézkedéseket tőn a' pénzeknek a' esendes oceánról panamai szoroson által Európába leendő szállítására. — Washingtonból aug. 19-kéről írják, miszerint a' város a' congressus eloszolta óta egészen pusztá 's zajtalan. Tanácsosok 's képviselők hozzájuk tartozóikkal együtt eltávoztak, falun keresni menedéket a' túrhetetlen hőség elől. Az elnök, státustükkök 's majd valamennyi idegen diplomata 's tengerpartot vagy a' fürdőhelyeket látogatják. Így tehát minden esendes lőn ott, hol kevéssel legnagyobb mozgalom 's lehangosb élet uralkodott. Mexicóból semmi új. A' hadi tudósítások csak további működésekre való készületekről szólanak; jelen pillanatban „nyugszik a' fegyver.“

Spanyolország.

A' M. Herald igen hiteles levelezője szerint a' spanyol királynő házassága don Francisco de Paula infans legidősb

fiával szeptember végén ünnepeltetik; Montpensier herczeg házassága csak oct. végével fog megtörténni, hihetőleg oct. 18-kán, mint a' királynő születésnapján. Öszszekelés után a' herczeg fős. aráját tüstint Párisba viendi mint jövendő tartózkodási helyére. Az infansnő vagyona is Franciaországba fog vitetni, úgy hogy ő fensége tökéletesen 's egészen francia herczegnő legyen. Ezen intézkedéseket azért tették, hogy minden gyanut hártítsanak el, mintha spanyol ügyekre leendő francia befolyás utáni törekvés lett volna e' házasság indoka. Franciaország politikáját Spanyolországot illetőleg, 's Spanyolország viszonyát Anglia 's a' többi európai hatalmassághoz ezen családú öszszekötötetés legkevésbé sem fogja érinteni. Az innen vart hatás csak a' carlisták reményinek végképi megsemmítése leendő, határtétel a' narvaezféle protectoratusokra, Izabella 's nővére nyugalma 's szerencséje, 's e' mellett új fény az orleansi ház számára. — Sept. 2-káról jelentük Madridból, miszerint az ellenzéki közlönyök folyvást hevesen nyilatkoznak Luiza infansnő Montpensier herczeggel házassága ellen. — Don Francisco d'Assis infans Izabella királynőnek öt millió realnyi értékű gyöngy-éket adott mennyaszszonyi ajándokul. Ezen ékszer anyjaé volt, ki 1844ki jan. 29-kén halt meg. Az infans hét testvére lemondott maga részjogáról a' drága örökséghez, hogy azt don Francisco a' királynőnek ajándékozhasssa. —

Anglia.

Legutóbbi dublini repealgylülésben, mellyen egyébiránt kevesen jelentek meg, O'Connell ismét igen miniszteries 's békeszerető hangon szólott, dicséretteljesen Russell lord 's Besborough gróf irlandi főhelytartó felől, kinek legközelebbi napon a' dublini községtanács egy feliratát vala benyújtandó a' ros burgonyatermést 's kormányi segélyrendszabályokat illetőleg. Utóbbival teljesen megelégtünk nyilatkozott 's e' mellett megczafolá a' repealgyletnek anynyiszor tett szemrehányást, hogy az mitsem lendit a' népinség enyhítésére; ez nem igaz, hisz az egyleti bizottság szoros vizsgálatot a' szükség állása iránt 's ezt a' kormánynak be is jelenté. A' fiatal irlandi közlöny „The nation“ ellen O'Connell most, midőn az épen az irlandi kir. föltörvény-széki előtt vádállapotban áll bizonyos igazító röpirat miatt, nem akar szólani; azonban erre csakhamar azt erősítgeté, miszerint a' „Nation“ egyenesen fölségsértést 's erőszakos lázadást készít elő. Két fölségsértés van — ugymond O'Connell igen ünnepélyesen — írott 's szóval mondott; e' mellett „Blakstone magyarázatit az angol jogra“ idézé. Fontosb volt O'Connell azon közleménye, miszerint a' római bibornok-gyülekezet az új irlandi egyetemeket kárhoztatja, melly itéletet, mikép szónok legkevésbé sem kételkedik, ő szentsége a' pápa megis erősítendi. Már is folyamodtak az éjszakirlandi presbyterianusok a' kormányhoz: engedné meg nekik a' saját felekezetökből tanárokból választást; Russell lord ugyan e' kérelmet, fájdalom! visszautasította, de ennek úgy kell lenni: a' katolikusnak szabad legyen katolikus, az angol egyháziaknak angolegyházi tanárokat választaniok.

Franciaország.

Sept. 4-kei királyi rendelvény a' kamrauléseket 1847. jan. 11-keig halasztotta el. A' föltételes megbízó levelek iránti vitakozásban Guizot a' választók ezen jogát sikerteljesen ostromlotta. Beszédének kezdetén ekkép szól: „a' föltételes felhatalmaztatás iránti kérdés utóbbi tanácskozások közben többször fordult elő; a' kamra egyébiránt nem mutatott hajlamot annak megvitására; ez, az igaz, csiklandó, nehéz kérdés 's nem érinthető a' nélkül, hogy legszentebb, legdrágábbjogainak ne illetessenek; legnagyobb vigyázattal szükség tehát eljárni körülé. Bármikép közöljük is, minden nagyobb gyülekezetben szőnyegré fog az hozatni. A' föltételes felhatalmaztatás — ennek határai, a' választók tekintélye, a' jelöltek viszonya — mindezen pont szoros megfontoltatást kíván. Kötelességemül ismerek el annak megvitását 's mély érzettel teljesitem e' kötelességet, bármily nehéz legyen is az e' részbeni feladat; őszinte szándékkal fogom tekintetbe venni a' jogokat, mikkel itt találkozzandom: a' választók szabadságát 's a' kevesebbséget — lényeges jogok ezek, miknek alapján öszszes jogaink nyugszanak.“ Ezen előbeszéd után, melly a' legfeszültebb figyelemre lőn méltatva, szónok saját elméletét fejtegeté: „Uraim! érdeme, bölcsesége, mondhatnám szépsége az kormányformánknak hogy az absolut erőszak sehol sem taláztatik benne; nem létezik intézvényinkben hatalom, mellynek joga lenne megvitátás, vizsgálat nélkül mondhatni: „Ezt akarom; ennek kell törvénynek lenni.“ Illyétén hatalom absolut erőszakkal bírna; ez nálunk nem létezik. Valahányszor valamely kérdés megoldandó, valamely rendszabály behozandó, a' kérdést megoldani, a' rendszabályt létesíteni nem lehet előleges vitátás 's szabad vizsgálat nélkül: szabad vizsgálat uralkodik a' nép lelkeben sajtószabadság által; magában a' kormány keblében tanácskozás által a' nagy közhatalmáknál. Nálunk

mindenütt szabad vitatás és szabad vizsgálat csatlakozik minden lételemhez, a kormány minden cselekvényéhez; semmi nem törtenhetik, semmi nem nyer törvényerőt, a nélkül hogy előleg megvitassék minden helyütt és minden státustag által. Itt fekszik alapja kormányunknak, értelme három nagy alkotványzikkunknak, a 7iknek, mely a sajtószabadságot hozza be, a 16iknak, mely a kamarákban tanácskozást és szabad szavazást megalapítja a 12diknek, mely a miniszteri felelősséget szabja meg. Itt fekszenek biztosítékaink a két nagy hatalom ellen — „ellen“ ez nem alkalmas szó ide, mondanom kellene: azon két hatalmat illetőleg, mik különféle formák alatt s különféle jogigényekkel, mind kettő minden felelősségtől fel van mentve, melyek is: a korona és választók. A korona és választók jelölik azon egyedet, kiknek összemunkálása képezi a kormányt. A választók a követeket jelölik ki s választják; a korona pairek és minisztereket nevez; a pairek, követek, miniszterek tanácskoznak aztán teljes szabadsággal; közös működésükből származik a kormányzás; de mitsem tehetnek, mitsem határozhatnak szabad, tökéletes vizsgálat, szabad, tökéletes megvitatás nélkül. Így áll a mi kormányzatunk. Uraim, a parancsoló meghagyás öszszeszerombolja mind ezt; határozó akaratot tűz elibe a vizsgálat és vitatásnak; megszünteti a vizsgálók és tanácskozók szabadságát; abszolút hatalmat, jogot ad határozásra azoknak, kik nem vizsgálnak, nem tanácskoznak. Ez valódi hatása a parancsoló felhatalmazásnak: ezen felhatalmazás eltörli a szabad kormányt. Mit mondanának, ha a korona a paireknek, kiket ő nevez ki, parancsoló felhatalmaztatást adna. Bizonylónök mindnyájan illetlen eljárásban a pairek szabadságát látnák megszüntetve. Kérem a kamarát, figyelmezzon szavaimra, melyekkel élek: parancsoló megbízásról szólok (olly megbízás, mely által a felhatalmazó a felhatalmazottnak kötelezőleg szabja elő, miképp szavazzon jilyetén hatalmazványokat a korona soha sem ad a paireknek, a választó testületek annál kevésbé adhatnak s adjanak a követeknek. De ha még is teszik, tudják é uraim, mit cselekesznek ekkor a választó gyűlékezettek? Szövetséges kormányzást állitnak képviseli helyébe. A képviseli kormányzás épen a rokonszenvek csodálatos öszszeforrasztásában s a választók és választottak kölcsönös szabadságában áll. Ha megengedjük a föltételes megbízást, akkor mint mondtam, szövetséges

kormányzás lép a képviseli helyébe, és pedig ez aztán a legártalmasb módon történik. A szövetséges alkotványi rendszernél mégis a felhatalmazottak kinevezését egyes státusokban, melyek által küldetnek, a fenforgó kérdések valódi vizsgálata előzi meg: tanácskoznak a dolgok felett, mielőtt a személyekről határozának. Franciaországban ellenben, ha föltételes hatalmazványok engedtetnének meg, a választó gyűlékezettek, melyeket a törvény szabálya szerint nem illet a tanácskozás, vizsgálat, csak a követek megválasztása, abszolút hatalmat s teljes felsőséget nyernének. Még egy másik balság is világos: parancsoló hatalmazvány nemcsak az alkotványos szabadságot, hanem a nemzeti egységet is megszüntetné: 459 kis felsőség állitának egymással szemközt; és mi történik akkor, ha a következő hatalmazványok, mi több a valószínűségűnél egymás közt eltérnek? A megbízott, ki becsületszavát adá magát azokhoz szigoruan alkalmazni, nem módosíthatja azokat; ennélfogva mindig a megbízókhöz kellene visszatérni; mi volna ez egyéb, mint fejtelenség, kormányzati tehetetlenség, feldulása az alkotványos szabadságnak, a kormány feloszlása? Végül, kissé lágyabban, így szölt a miniszter: „a képviseli kormány, szabályos és hathatós működésében csak nagy politikai pártok képeződése s egymásra hatása mellett állhat fel s ezen pártok csak politikai kötelezettségekre lehet ragaszkodás által lehetségesek. Ezen kötelezettségekben fekszik a választók s választottak közti kötelék. De különbség létezik a kötelezettség között, mely erkölcsileg köt nézet és vélemény-közösség által, meg a politikai szolgaság között, mely a parancsoló hatalmazvánnyal függ öszsze. A nehézség a határvonalok kiemelésében áll. Azon ponton találhatni azt, hol a választók föltétlen befolyásának meg kell szünni, hogy a választottak szabadon mozoghassanak.“

Dánia.

Schleswig város, hol Augustenburg herceg, míg helytartó volt, lakni szokott, polgárkövettséget küldött hozzá egy felirattal Nöerbe. A felirásban mintegy 500 lakos tanúsítja irántai tiszteletét és sajnálkozását elboesáttatása miatt. Midőn a küldöttség a herceggel ennek következtében a schleswigi országgyűlésről szölt, az következő értelemben nyilatkozik: vajon ő személyesen menendé oda, még nem mondhatja, de testvére a herceg (Glücksburg) minden bizonylalt jelen lesz s indítványt teend az országgyűlési ta-

nácskozások nyilvánossága iránt. Egyébiránt a herceg azt véli, miszerint Schleswig-Holstein számára alkotványt szükség kérti, mert az így már tovább nem mehet.

A Haderslebenben (éjszaki Schleswigben) létező schleswigholsteini hazafiúi egyesület, mely leginkább tekintélyes mezeigazdák áll, feliratot intézett a királyhoz. A felirat oda nyilatkozik, miszerint a fenálló viszonyok tökéletes félreismerésére mutat az, ha éjszaki Schleswig kifejlődését a Schleswig és Holstein közti frigy megbomlásától várják. Az igaz, mi szeretjük, így hangzik többi közt a felirat, a dán nyelvet, anyanyelvét az éjszakschleswig földnépnek, de napról napra jobban látjuk át annak szükségét, miszerint a német nyelv tudása nekünk is szükséges, mert mint egy határtartomány lakosai kénytelenek vagyunk a német nyelvben is jártasak lenni, miután minden kereskedési öszszeköttetésünk délfelé utasítanak bennünket, miután a korigényekkel előre haladni kívánunk, s miután századok óta fenálló szoros és feloldhatlan öszszeköttetésünk Holstein hercegséggel, kedves és drágává lón előttünk. — Mennyi okot hoz fel egy, törvények, szokások s intézvények által inkább elválasztott nép, egyesülésre s öszszesimulásra szomszédainyelveit illetőleg! Bor annyit birnak elősorolni nálunk saját hazánkiai, — tagjai egy ugyanazon alkotvány jótékonyágában részesül, ugyanazon intézvényekkel dicsekvő néptestületnek.

Kielből sept. 4kéről írják: mi a katonaságnak s rendőrparancsoknak sept. 1. s 2kán nem sikerült, azt tegnap este 50 polgár vitte véghez, kik is fehér kendőkkel karjaik körül az utcákban gyűlönög nagyszámú néptömeget béke s nyugalomra bírtak. Minden kicsapongás nélkül folyt az este le s úgy látszik ez egyszerű, alkalmas rendszabály időközleg ismét egyensúlyba hozott mindent. Nagyon rossz azon körülmény, hogy a dán lapok olly annyira ingerlők, s hogy mindenféle ürügy alatt számos dánt küldenek a hercegségekre.

Elegyhír.

Veron ur Párisban a Constitutionnell, Thiers közlönyét eladta. Vevője a conservatív párt nevében valami Mosselman tizenöt millió birtokosa; vételár 300 ezer frank. Minélfogvást a Constitutionnell ezentul nem lesz miniszteri hanem conservatív lap. Thiers pedig a Nationall vette meg hírszerint, mi még valószínűsre vár.

75ik szám.

ÉRTESÍTŐ.

1846.

Jelentés

a dunagözhajózási társaság két millió értékű kibocsátandó új részvényit illetőleg.

Az 1846ik évi mart. 26kai közgyűlés határozata következtében az első befizetési részleg minden félrészvényre 50 pftban állapittatik meg.

Minden birtokosa egy 500 flos egész részvénynek névértéken vehet félrészvényt ez új kibocsátásból, ha tudniillik a töle járó fizetéseket az illető határidőkben teljesíti. Félrészvények birtokosi a megtelt fizetésért egy ideiglenes nyugtatványt (Interimsschein) nyernek, s két ideigleny nyugtatvány előmutatása mellett teljesített fizetés után fél új részvényt. —

Az első részlegi befizetésnek 1847ki január 15keig kell megtörténnie a társasági központi hivatalban (Bécs, belváros Bauernmarkt 582. sz. a.) az eredeti részvények előmutatása mellett, mikre bélyeg ütetik a megtelt befizetésre szólólag. Ezen határidő után elvesztik a régiebb részvények a névtelinteti jogot, s a társaság a hátramaradt részvényekről szabadon rendelkezhetik.

B é c s, sept. 15. 1846.

A cs. kir. szabad. dunagözhajózási társaság igazgatósága. 2—3

Két vagy háromszáz darab egy v. két esztendő s ürü

mely nagy termelű, egészséges s nem selejtezett vagy mustrált, s kiegyenlített gazdag szőrű juhászatbeli legyen, melynek gypja mázs. tavaly és az idén 80—100 pengő forinton kelt, megvételre kerestetik. Ily szándéku birka-tulajdonosak eziránti bérmentes leveleiket a „Jelenkor szerkesztőségéhez“ méltóztassanak utasítani, melyekben a juhászat helye az utolsó árral s az el-és átadás föltételeivel együtt érintessenek meg. —

5—6

A tolnai szeder selyem-egyletnek alapszabályai értelmében e folyó hó 21én tartatni kellő őszi közgyűlése, a szinte akkoron eső sárvízi társaság gyűlése miatt s e p t e m b e r 24re tétetik által. — Kelt Szegzárdon, s e p t e m b e r 10ik napján. — Választványi határozatból S t a n n F e r e n c z s. k. egyleti jegyző. 2—3

480 öl eser- és 300 öl tölgyfa-szállítás. T. n. Pestmegye szükségére kívántató s folyó évi october 15-ől kezdve Pestre szállitandó 480 öl eserfa, és 300 öl tölgyfa szállítása iránt folyó 1846d. évi sept. 23dikán a megyeház kisebb termében dél előtt 10 órakor áresökkenítés fogván tartatni: a vállalkozni szándékozók e végre ezenel felhivatnak. Kelt Pesten sept. 17kén 1846. N y á r y P á l n s Pestmegye m. alispánja. 1—3

Dunavizállás: sept. 17án: 6' 6" 9" az 0 felett.

Szerkeszti H e l m e c z y M i h á l y. — Nyomatik Trattner-Károlyi betűvel, uri-uteza 453. szám.

Kilian György 1-4
pesti kiadó könyvárusnál megjelentek, és minden más könyvárusnál kaphatók:
Kisfaludy Kassics Ignác
Praxis Juridica
Civilis, Stylare Juristarum
Latino Hungaricum.
Harmadik megbovitelt és az újabb törvényekhez alkalmazott kiadás.
Két kötet, borítékban 4 ft. 30 kr., vászonba kötve 4 ft. 40 kr. p. p.
2 ft. helyett — 1 ft. 20 kr. p. p.

Magános magyar törvény.
Kérdések és feleletekben előadá
Acsádi **Acsády Sándor.**
Harmadik kiadás az illető törvényzikkkel bővítvé, 8rét. 1841. Kötve 4 ft. 20 kr. p. p.

2648. sz. **Arverési hirdetésny.**
A nagyméltóságú magyar kir. udvari kincstárnak 1746d. évi s e p t e m b e r 9én 30 ezer 49d. szám alatt két ke t g e y e s r e n d e l e t e következtében; a kir. építési főigazgatóság részéről e z e n n e l k ö z h i r r é t e t i t k: hogy 1846/d. évben a budapesti kir. épületeknél előforduló fogyatkozások kiigazítása s helyrehozása, nyilvános áresökkenítés útján azon műmestereknek fog általengedtetni, kik ezen munkákat legártalmasabban s legkisebb árért véghezvinni magokat kötelezendik.

Minélfogva mind azon építő műmesterek, úgy mint: kőművesek, kőfaragók, eserepezők, ácsok, asztalosok, lakatosok, üvegesek, fazekasok, rézművesek, bádogosak, kötélgyártók, kovácsok, kefekötők, kútmesterek és kárpitosok, kik egy vagy más munkát általvenni szándékoznak, és az alább kitett bánatpénzt, mely az áresökkenítés bevégeztével meghatározandó s a kezesség fejében letendő summába foglaltatni fog, az áresökkenítés előtt készpénzben letenni képesek, ezenel azon megjegyzéssel értesittetnek: hogy a királyi kincstár

biztosítására nézve a szerződéseknél felsőbb helyeni jóváhagyása után a fenérintett biztosítási summa akár kamatozó statuspapirosook, akár házakra vagy ház helyekre s egyéb birtokokra törvényes időhöz szerkesztett bizonyítványok által kieseríthetetik.

Az illető építő műmesterek tehát, a k. építési főigazgatóságnál a következő napokon reggeli 9 órakori megjelenésre ezenel fölszólittatnak, ugymint:

Áresökkenítés napja.	Építő mesterek	Bánatpénz p. pben.	
		ft.	kr.
1846ik év sept. 28dikán	kőműves . . .	139	—
	kőfaragó . . .	11	—
	eserepező . . .	32	—
	ács	45	—
	asztalos . . .	208	—
1846ik év sept. 29dikén	lakatos	172	—
	üveges	54	—
	fazekas	89	—
	rézműves . . .	13	—
	bádogos	12	—
1846ik év sept. 29dikén	kötélgyártó . .	3	—
	szinező	22	—
	kádár	14	—
	kerékgyártó . .	10	—
	kovács	22	—
1846ik év sept. 29dikén	kefekötő	9	—
	kútmester	3	—
1846ik év sept. 29dikén	kárpitos	10	—

a közelebb föltételek áresökkenítés napján közönségesse fognak tétetni, melyek azonban addig is, valamint az előlegesen meghatározott munkabér a rendes tisztórákban, Budán a kir. építési főigazgatóság hivatalánál megtekinthetők. Egyszeremind arra figyelmeztetnek az illető műmesterek, hogy azon esetben, ha az áresökkenítés által a megállapított munkabér az épen említett és előlegesen meghatározottnál alább szállna, későbbi ajánlatok el nem fogadtatnak.

A kir. magyarországi építő főigazgatóság által Budán s e p t e m b e r 14én 1846ban. 1—3